

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Priloga vsak četrtič in valja s politično vrad in v Mariboru s polijanjem na dom za celo leto 24 K, pol leta 12 K in za štiri leta 6 K. — Narodna izven Jugoslavije 22 K. — Narodna se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Učje „Katoičkega tiskovnega društva“ občujejo list brez posebne naročnine. — Posamezni list stanejo, če obsegajo 4 strani 40 vna., na 8 straneh 60 vna. — Uredništvo: Korotška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Korotška cesta št. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od amotopne politične za vsak K 1.50. Za vsakršne oglase primeren popis. V oddelku „Mala razsvetila“ stane beseda 50 vna. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Reklamacije se pošiljajo preko.

Osleparjeni in prodani.

Naši bralci se spominjajo kako smo v predzadnjem „Gospodarju“ vprašali ter zahtevali jasno besedo, ali je bil dr. Kukovec upravičen govoriti v imenu „Samostojne“, da je ta za liberalni uradni centralizem in proti samoupravi. Za odgovor smo dobili v javnosti izjavo vodstva, da Kukovec ni bil upravičen podati nobene izjave, v „Kmetijskem listu“ pa par nobelih kranjskih psov, kakor jih je zmožen li- beralni Jamnik in Pirč.

Sedaj pa vidimo iz dejanj zastopnikov „Samostojne“, da je imel prav dr. Kukovec in da je uganjalo licemerstvo vodstvo „Samostojne“ in njen list. „Samostojna“ je namreč prav kakor star buzar-čikar pljunila na vse svoje obljube, na vse gesta v volilni agitaciji ter se zvezala najprej z Avramovičem, največjim srbskim centralistom in preko njega z demokraciji. „Samostojna“ je vrgla v Beogradu svojo trinko z obraza ter postala to, kar smo mi trdili že od njenem začetku: postala je zvest in vnet otrok liberalnih verižniških demokratov, bankarjev in centralistov, ki so zlorabljali prvi dve leti državno moč in oblast na nezasišan način in naravnost ogoljufali pri carinah državo za milijone in milijone. Demokratski agromerkurjevci so v svojih zasebnih in strankarskih blagajnah zbirali milijone, ljudstvo pa je trpelo in se jezilo ter čakalo nestrpno trenutka, da bo obratunalo z njimi. In res so prišli liberalci razbiti in potolčeni iz volilnega boja, saj niti za dva mandata niso dobili glasov, toda pravočasno so znali ljudstvo opehariti tudi še politično, kakor so ga opeharili poprej za milijone: z ustanovitvijo „Samostojne“.

Mnogo naših prelahkovernih ljudi je verjelo, da bo ta stranka res ozdravila in popravila to, kar Kmetiska zveza v prvem trenutku ni zamogla. Mislili so, da bodo ti novi zastopniki res odpravili davke in da bodo za samostojno Slovenijo, ker niso nikjer mogli na shodih dovolj dopovedati, kako nas je Korošec prodal Srbom in kako moramo „popolnoma proč od Srba“. Sedaj so ti volilci „Samostojne“ čisto jasno ogoljufani in opeharjeni. Zastopniki „Samostojne“ so se jasno in določeno izrazili za vladin ustavni načrt mi-

nistra Markoviča in sicer po Avramoviču in dr. Vošnjaku. Oni so tudi glasovali skupaj z srbskimi bankirji-demokrati pri volitvah v verifikacijski odbor. Oni tvorijo z demokrati ožjo parlamentarno zvezo ali blok. S tem svojim dejanjem so „samostojneži“ odobrili vse to, kar so zgrešili demokratije zadnji dve leti nad našim jugoslovanskim kmetiskim ljudstvom. Oni se pa s svojimi zvezami pripravljajo, da bodo naprej podpirali to grdo strankarsko liberalno korupcijo, ki nam razjeda državo in blagostanje ljudstva.

Izdani in ogoljufani so vsi tisti, ki so v dobri veri glasovali za takšne zastopnike; zanašali so se na njihove besede, sedaj lahko vidijo, da so dejanja čisto drugačna, ravno nasprotna njihovim zatrdilom, obljubam in obetom.

Rekli smo, da so se zastopniki „Samostojne“ izjavili za Markovičev ustavni načrt. Kaj pomeni to za naše jugoslovansko kmetisko ljudstvo, posebej še za naše slovensko kmetisko ljudstvo?

Plačuj in molč! ter hlapčuj!

S temi besedami bi lahko označili jedro Markovičevega načrta. Kdor je za ta ustavni načrt, ta odbrava, da nima naše ljudstvo prav nič sklepati in odločevati o svojih lastnih gospodarskih in političnih ter kulturnih potrebah. Kdor je za Markovičev načrt, ta hoče, da imajo od ministra imenovani in od vladarja potrjeni škriči vso oblast, ljudstvo pa nič. Ljudstvo ima dolžnost plačevati davke, zidati šole, delati povsod tlako, nima pa prav nobene pravice sklepati o uporabi davkov in nima prav nič odločevati o vzgoji svojih otrok. Vse naj rešuje samo in edino postavljena oblast v Beogradu in od milosti ministrov odvisni uradniki, ljudstvo pa hlapčuj, molči in plačuj. Za takšno ureditev naše države so se izrekli zastopniki „Samostojne“. Prav radovedni smo, kako bosta Urek in Drogenik zamogla zagovarjati in utemeljiti ravnanje svoje stranke!

Vi, naši pristaši, pa pojedite med one, ki so glasovali ob volitvah za „Samostojno“, razložite jim odkrito in prijateljsko vse to, poučite jih in spravite jih k spoznanju resnice! Zaničevanja in sovraštva

naj ne bo med vami, temveč le pošten, možat in prijazen a odločen nastop in pouk! Mi hočemo, da se zopet trdno sklenejo kmetiske vrste v obrambo gospodarskih in političnih koristi našega ljudstva. V boj za resnico! Izdane in ogoljufane poučimo in pridobimo. Naj živi kmetiska pravda!

Božič naše mladine.

(Dr. K. C.)

Pravijo, da na božični večer človek, ki je zapravil svojo mladost in osamljen preživlja to sveto noč, nehoti obuja spomine na svojo preteklost. Pred njegovo dušo vstajajo spomini na mlada leta, leta nedolžnosti in sreče v domačem družinskem krogu. Vidi sebe, svoje stariše, brate in sestre pred božičnim drevesom, pred jaslicami. Vidi svoj vedri obraz, jasno, brezskrbno oko, vidi vso svojo mlado nedolžnost in nepokvarjenost. Potem pa romajo njegove misli dalje in novi prizori se pojavljajo pred očmi samotavca. Ničesar si ne more prikriti. Cim bridkeje je opomin, čim grši je trenutek, tem jasneje, tem silneje stopa v ospredje. Grde sprike plešejo pred njim in se režijo nesrečnežu v obraz. Obup se polasača tacega človeka, ki to noč gleda v preteklost izgubljenega življenja.

Moderno življenje pozna mnogo takih ljudi. V mestih pa tudi na deželi jih vidimo, katerim sveti večer ne prinaša miru, ki hočejo v šumni zabavi ali pa v pijanosti vtopiti spomine.

Naš sveti večer ne bo tak. Naša mladina, naši Orli in naše Orlice, naši člani in članice Marijinih družb bodo ta večer v resnici praznovali kot praznik miru. Ni lepšega večera za mladino, ko je večer, ko se krščanska družina spominja rojstva Odrašenikovega. Letos je ta praznik še posebno praznik mladine, ker so potihnilo oni viharji, ki so razpršili naše brate po bojnih poljanah. V družinskem krogu se zbira naša mladina ta večer okoli svojih staršev. Tudi tu se bodo vzbujali spomini. Toja ti spomini ne bodo imeli grenkobe v sebi. Niso samo veselji ti spomini. Najnovejše bo najprej postalo pred nami. Mislili bomo na vse brate in sestre, ki ta večer preživljajo letos prvi odtrgani od nas pod tujčevim jarmom. Ko te misl'no, mora nam stopiti solza v oči. Pa vendar to ni solza obupa. Saj nam ravno božični večer kaže novorojenega Jezusčka v revii in trpljenju, saj tudi ni ga vidimo kot žrtev tuje vlade, sovražnega Rima.

LISTEK.

Izvanredni slučaj smrti.

(Konec.)

Kakor vsako rusko vjetniško taborišče je bil i „Tajski lager“ skrbno zastražen od vojaštva, ki ni puščalo radi kužnega legarja nikogar izven taborišča.

Ruski stražniki so bili pa več ali manj ravno tako stradalajo uboge pare kot vjetniki. Po največ so dobivali v hrano črno ajdovo kašo, ki je v Rusiji že nekaj precej navadnega in tudi tečnega.

Zgodilo se je pač, da si je prilastil in povzeli čisto priprost, a gotovo sestradan ruski čuvaj na nepojasnjen način nekaj več kot skrbno dnevno odkazano merico one črne ajdove kaše. Nesreča je hotela, da je začelo tega stražarja koj po zavžitku črna kaša zvijati in tako griz i, da je po dobrih 10 minutah, odkar je s slastjo izstradanega človeka pojedel ono kašo, res tudi — umrl. Mrliča so odnesli v mrtvašnico, ki je bila kakor druga lagerska poslopja seveda tudi skrbno zastražena.

Kakor hitro pa so zdravniki zazvedli o tem navadno hitrem slučaju smrti stražarja, ki se je najedel kratko pred smrtjo črne ajdove kaše, so začeli sumiti o zastrupljenju jedi. Da se dožene cela smrtne zadeva, so se zdravniki lotili v mrtvašnici mrtvega, mu odprli trebuh, pregledali drobno ter izpraznili iz želodca v skodelico še vso neprebavljeno črno ajdovo kašo. Strežaj, ki je stregel zdravniku, je poizvil skodelico s kašo na okno, zdravniki so pa odšli, ker je bilo ravno poldne. iz mrtvašnice, da se umajejo, podajo h kosilu in pozneje raziščejo ono za-

gonetno kašo, ki je učinkovala na izstradanega stražarja smrtno.

Med odhodom zdravnikov se je menjala straža, ki je čuvala prostor okrog mrtvašnice. Prikoraka v službo drug ruski vojak, kateremu se niti sanjalo ni, da so pred nekaj trenutki mrovarili zdravniki nagle smrti umrlega mu tovariša.

Ko tako koreca ta ruski možakar krog mrtvašnice, pa zapazi na oknu skodelico in v njej nekaj črnega, o čemur je s svojim strokovnjaškim pogledom dognal takoj, da je čisto navadna ruska jed — črna ajdova kaša. Lačen je seve bil in brž so ga začele obletavati skušnjave želodčne požljivosti po prilastitvi tečne črne ajdove kaše. Stopil je še parkrat in prav pazljivo krog mrtvašnice, se ogledal na vse strani, a ni bilo nikogar, ker je bilo vse pri kosilu. Spomnil se je tudi on, da bi bil tudi zanj čas kosila, ki je bilo kakor nalašč pripravljeno na oknu v skodelici. Njegov glad je bil hušji od strahu pred kršenjem stražarske službe, segel je z roko po skodelici in črna ajdova kaša mu je zdajci popolzela po izlakanem grlu v s pajčevino prepredeži želodec. Prav hitro je pogoltnil tečno kašo, položil prazno skodelico nazaj na okno, se še skrbno obrisal in ubral svoj stražarski korak v kolobarju krog mrtvašnice. Kako mu je teknila kaša, ni znano, pa menda dobro, ker je zadovoljno stopal in ni kazal nikakih znakov trebušnega griza ali morebitnega zastrupljenja.

Po kosilu pa se je vrnil po skodelico strežnik, ki je prisostoval raztelesenju mrtvega, in položil njegovo želodčno kašno vsebino na okno, da jo ponese po obedu zdravniku v razkroj in preiskavo.

Skodelico je seve našel, a brez črne vsebine. Začel je torej izpraševati stražarja: Kam bi bila izšla črna kaša? Dobrohotni vojaški stražnik ni nič

tajil svojega dejanja, ampak se je strežniku še as-snehljaj, češ:

„A tvoja je bila kaša? Ze dobro, ker je imal tojko, da jo puščaš kar na odprtem oknu, tudi ne smeš zameriti, če jo sedaj lahko iščeš v mojem še ravno kar precej potrebnem želodecu.“

Meni in tebi nič se obrne po teh besedah stražar, da bi nadaljeval svoj stražarski obhodni posel. Strežnik pa ga vendar pridrži, kajaze mu na prazno skodelico in proti oknu, kjer je ležal v kotu na odru pred dobro uro raztelesenji stražnikov — mrtvi tovariš.

Pogled na mrtvega kolega in spomin na prazno skodelico, v kateri je bila črna kaša iz želodca mrtvega, je ruskega vojnika trenutno tako preplašil, da je rikhnil v groznt zavesti kot na smrt zadet tur, se siresel in onesvestil — zadela ga je kap na smr'!

Ta čudni slučaj dokaj nenavadne smrti tega ruskega stražarja, ki je nič hudega sluteč pojedel želodčno vsebino mrtvega sotovariša — črno ajdovo kašo, je za tem to jed v celem taboru tako priskutil vsam jetnikom in stražnemu oboju, da bi bil vsakdo rašji gladu umrl, nego pa se lotil odslej sicer tečno črne ajdove kaše.

Ravnokar v glavnih obrisih opisani smrtni slučaj sem priobčil iz že omenjenih zapiskov radi tega na prvem mestu, ker tudi jaz kot star vojniki gališko ruskih poljan doslej kaj podobnega nisem čul, a še manj pa videl ali doživel. S povestjo o tem izvanrednem slučaju smrti pa se menda tudi nisem zameril čitateljem, saj jim nisem priskutil užitka črne ajdove kaše, ki je pri nas vsaj v svoji naravno črni barvi doslej še nepoznana.

Na vera naša daje moč, da prenesejo naši bratje tam ob morju in tam ob severni strani Karavank težko usodo, ki jih je zadela, da počakajo trdni in nemajni dneva našega združenja. Obenem s tem opomnoma pa bodemo imeli veselo zavest, da je naša mladina bila tista, ki je v idealnem vzletu storila veliko delo dne 10. oktobra, ko je nemeč se za nevarnosti odšla braniti svoje brate pred nasiljem, Tisti koroski dnevi so bili lepi dnevi za naše Orle.

Tudi zadnjega nekrvavega boja spomin bo vstal pred nami. Naši mladi agitatorji in naše agitatorice, ki so na dan volitev in poprej zastavili vse gibe, da ne poteptajo zaslepljeni in zapeljani naših svetinj, bodo z mirno dušo zrlji v to polpreteklo dobo. Krasna armada nad 50.000 volilcev bo stopila pred njih duševne oči. Ni je enake tej armadi po noutranji edinosti in po čistosti načel in ciljev. S to armado najbolj discipliniranih s prednjo stražo naše mladine bomo korakali naprej. Bil je to prvi spopad po splošnem razsulu. Niso se zbrane vse naše čete, še so mnogi pri napačnih oddelkih, toda jedro je že skupaj in to je najmočnejše.

Pri tem pa bo takoj pred nami spomin na vse organizatorično delo preteklega leta, delo, ki ga je vršila mladina. Sijajni dnevi mariborskega orlovskega tabora bodo vstali pred nami in v ponosu bo vztrepetalo srce vsakega mladeniča, vsake deklice, ki je bila poleg. S tem taborom se je zaježil naval sovražnika, z njim se je obrnilo na bolje. Mladinsko navdušenje, mladostno veselje je od takrat zaplapolalo po Sloveniji. Obenem pa se vzbujajo spomin na vse ono delo pred in po taboru. Kako smo se zbirali, kako vadili in pripravljali!

In vsi ti spomini bodo na sveti večer vstajali pred nami, ne zato, da se ob njih naslajamo. Mladina vidi vedno bodočnost pred seboj. Gleda vedno naprej. Nismo pričeli, da bi po prvih uspehih počivali, se z njimi zadovoljili. Mi vemo, da ta, ki je nočoj rojen, je rojen v znamenju boja. Zato nas rojstvo Kristusovo poziva na boj. Bojevali bomo ta boj v mirni zavesti, da je ta boj svet, da je cilj vzvišen, da zmaga ni naša, ampak da je zmaga Kristusova.

Na sveti večer bomo pripravili svoja srca za ta nadaljni boj. Ljubezen se mora naseliti v naših srcih, ljubezen do ljudi, ki so zapeljani, ki tavajo po zmoti. Nič nas ne sme odvrniti, da bi jih ne skušali pridobiti, da se povrne nazaj. Bratje in sestre! Z ljubeznijo bomo zmagali. Trdni bodimo v načelih, a mehki v načinu. Oznanjajmo mir ljudem, ki so dobre volje! Na nas samih naj spoznajo ljudje, da je moč naše misli zmogovita, ker more premagati tudi nas same, naše strasti. Opolnoči na sveti večer pa naj nebeški poslanci še posebej slovenski mladini oznanjajo rojstvo miru in ljubezni.

Politični ogled.

Jugoslavija. Nikolu Pašiču je naročil regent, naj se pogovori z različnimi političnimi klubi zlastan sestave nove beogradske vlade. Pašič je tozadevno poizvedoval pri raznih strankah, a do kakega ujedinenja glede stvaritve nove vlade med strankami še ni prišlo. Neverjetno, da bi bila sestavljena nova vlada pred božičnimi prazniki. Glavne sporne točke med strankami so: poslovniki, ki zahteva od vseh poslancev prisego kralju in na edinstvenost države, ter vprašanje centralizma, ali samouprave za posamezne pokrajine. Naš Jugoslovanski klub in Narodni klub ter muslimani z delom radikalov so za samoupravo po zahtevah Ljudske stranke, oziroma Kmetijske zveze; demokrati, del radikalov, zemljoradniki s Samostojno pa so za centralizem. Sedaj zahtevajo radikali, naj bi postal ministri predsednik demokratski kolovodja Ljuba Davidovič, predsednik ustavotvorne skupščine pa radikalec Marko Trifkovič. Pašič je tudi svetloval demokratom, naj nikar ne skušajo uzakoniti ustave brez Hrvatov in Slovencev. — Radičevi odposlanci so se mudili zadnje dni v Beogradu in povpraševali pri raznih strankah, zbranih v Beogradu, za njih politična mnenja. Sklepali niso radičevci v Beogradu ničesar, ampak njihov obisk v Beogradu je bil poizvedovalnega značaja. — Pri volitvi konstituantnega predsednika bo nastopila kakor skupna parlamentarna skupina: radikali, Jugoslovanski in Narodni klub ter muslimani. — Jugoslavija je za nekaj časa prekinila promet z Bolgarijo, ker se je Bolgarija branila vrniti naši državi lokomotive in železniške vozove, katere je svojčas odvedla iz Srbije v Bolgarijo. Sedaj se je Bolgarija podvrгла našim zahtevam in bo glede vrnitve železniškega materiala izpolnila mirovno pogodbo. — Za delo ob Adriji bo posodila Italija naši državi poldrugo milijardo lir.

Italija. Italijanski senat je sprejel med Italijo in Jugoslavijo sklenjeno mirovno pogodbo, katero je sedaj še potrdil s svojim podpisom laški kralj. — Italijanski general Caviglia je pozval d'Annunzija, naj zapusti Reko in se pokori povelju domovine. — Italija bo te dni zasedla Zader, ki jej je priznan po capallski pogodbi.

Čehoslovaška. V praškem parlamentu je prišlo zadnje dni do pretepa med nemškimi in čehoslovaškimi poslanci, ker so bili Nemci proti poddržavljanju privatnih železnic. Pretepače je pomirila parlamentarna straža. Predsednik zbornice je izključil več nemških poslancev od 5 do 20 zborniških sej. — Čehoslovaški kulturnobojniki zahtevajo novi šolski zakon na podlagi ločive Cerkve od države.

Avstrija. Avstrija je sedaj čisto pred državnim polomom glede svojih financ. Avstrijska kruna je danes brez vsake vrednosti. Ako hoče ententa raziti Avstrijo bankrot, jej mora izposlovati pose-

jilo od najmanj 250 milijonov dolarjev, kar je že presneto veliko. Avstrija upa, da bo z izredno slabim finančnim stanjem izsilila svojo že davno zaželjeno priklonitev k Nemčiji.

Madžarska. Na Madžarskem je ustavljena ves osebni promet na železnicah od 23. decembra do 3. januarja radi pomanjkanja premoga. Izvzeti so le mednarodni vlaki.

Grška. Svoječas iz Grške prognani kralj Konstantin se je vrnil te dni s svojo družino v grško glavno mesto Atene, kjer je bil sprejet z vsemi svečanostmi kot zopetni kralj Grčije.

Cenienim naročnikom!

Lani ob Novem letu smo mislili, da bomo mogh letos naročnino Slov. Gospodarju že izdatno znižati: A žal smo se močno motili. Draginja je rastle in še raste od tedna do tedna. Stavcem in drugemu osebju smo morali trikrat zvišati plače in sicer skupno skoraj za 90% od lanske. Papir je stal lani kilogram 5 kron, letos stane 18 K; kilogram barve lani 17 K, letos 45 K, kilogram mase za valjarje lani 38 K, letos 130 K, kilogram črk lani 22 K, letos 80 K. Poleg tega je država povišala poštnino od 2 v na 8 v pri komadu. Samo papir za enega naročnika na leto že stane 20 K. Drugi listi med letom večkrat zvišajo naročnino, mi tega nismo storili, dasiravno smo imeli veled tega velikansko škodo.

Vsled navedenih draginskih razmer bo stal Slovenski Gospodar leta 1921 za celo leto K 40 —, za pol leta K 20 —, za četr leta K 10 —.

Ako celo stvar dobro premislimo, še te cene niso visoke. Pred vojsko je stal Slovenski Gospodar 4 K na leto. Takrat si dobil za 4 krome še 4 litre dobrega vina in kupil si si lahko takrat za 4 K že najmanj 40 jajc. Danes stane Slov. Gospodar letno 40 K. Za ta denar dobiš zdaj komaj malo več kakor 1 liter vina in kupiš si komaj 8 do 9 jajc. Ako bi se bil Slov. Gospodar tako podražil kakor vino ali jajca, bi moral stati danes okrog 150 K! Cena 40 K je torej primeroma zelo nizka.

Današnji številki so priložene položnice. Prosimo cenj. naročnike, da se položnice takoj poslužijo ter nam pošljejo naročnino. Naj pa tudi agitirajo za list, da se bolj in bolj širi med ljudstvom. Kdor dela za krščanski list, dela za dobro stvar!

Upravništvo.

Tedenske novice.

Obč i zbor kmetijske družbe preklican. Osrednji odbor Slovenske kmetijske družbe, je sklenil v svoji seji dne 21. decembra, da prekliche občni zbor Slov. kmetijske družbe, ki bi se moral vršiti dne 29 decembra. Razlogi za ta sklep so bili tehtni in dvojnega značaja. Odbor je prišel na podlagi poročil o občnih zbora raznih podružnic zadnje nedelje, na katerih so se vršila huda nasilstva od strani Samostojne kmetijske stranke, do prepričanja, da vsled sedanjega razpoloženja tudi občni zbor Slovenske kmetijske družbe ne mogel vršiti mirno, zlasti ker pogajanja med obema strankama nista dala glavnemu odboru jamstva za mirno izvršitev občnega zbora. Drug razlog je otežkočenje prometa in pomanjkanje prenočišč za tako veliko število delegatov, zlasti iz Štajerske, ki bi morali cele tri dni izostati od doma. Odbor je sklenil, da takoj obe stranki, da se pobotate radi bodočega delovanja v SKD in se ustvari tako stanje, da bo vsem strojam omogočeno sodelovanje.

Pogreb škofa dr. Mahniča. Dne 18. t. m. se je vršil na izvanredno slovesen način pogreb krškega škofa dr. Antona Mahniča. V zagrebški nadškofski katedrali se je poslovil od rajnega dr. Saria, škof iz Sarajeva, sv. mašo-zadušnico je pa bral zagrebški nadškof dr. Bauer. Po grško-katoliškem obredu je truplo rajnega nepozabnega duševnega velikana blagoslovil križevski škof dr. Dionizij Njaradi. Mrtvaški spreved so vodili škofje dr. Jeglič iz Ljubljane, bivši tržaški škof dr. Karlin ter škof dr. Akšamovič. Na čelu spreveda so korakali Orli pod zastavo, sledila so nato razna in številna zagrebška prosvetna in omladinska društva, slov. in hrv. ženska zveza, zveza Orlic ter zagrebška srednje- in ljudskošolska mladina. Pred krsto je korakala slov. in hrv. akademka omladina, zastopstva dijaških društev, zastopniki državnih in vojaških oblasti. V imenu regenta se je spreveda udeležil general Tucakovič, nadalje podban dr. Rojc, veliko število visokih drž. uradnikov, častnikov ter francoski konzul. Na pokopališču je bilo slovo od rajnega nad vse ganljivo. Ko so izročili krsto materi zemlji, je zarosilo marsikatero oko, saj je bil položen v grob mož, ki si je stekel za naš jugoslovanski katoliški gibelj nevenljivih zaslug. Pogreba se je tudi udeležilo večje število poslancev Jugoslovanskega kluba. Ker se načelno Jugoslov. kluba dr. Korošec ni mogel osebno udeležiti pogreba, je daroval v kat. cerkvi v Beogradu slovesno mašo-zadušnico za rajnega velikega škofa dr. A. Mahniča. Nevenljiva slava mu!

Naši poslanci na delu za zboljšanje hrane in postopauja častnikov z vojaki iz Slovenije in Hrvat-

ske v Macedoniji. Poslanci Jugoslovanskega kluba: dr. J. Hohnjec, Sušnik ter Milanovič so šli k vojnemu ministru, da ta pospeši rešitev zboljšanja hrane in postopanja s slovenskim in hrvatskim vojaštvom v Macedoniji. Kje neki so samostojneži in liberalci, da se ne brigajo za usodo naših fantov? Kot centvalistom so jim tudi tozadevno nadljali demokrati nabobčnike molka in brezbrčnosti.

Stavka slovenskih rudarjev. Stavka slovenskih rudarjev se nadaljuje. Radi stavke rudarjev je omejen na progah južne železnice dosežanih promet. Od 19. t. m. naprej so izostali sledeči vlaki: Maribor—Ljubljana, št. 45, odhod iz Maribora ob 11.16, št. 44, prihod v Maribor ob 16.26; Maribor—Prevalje, št. 41b, odhod iz Maribora ob 5.30, št. 14b, prihod v Maribor ob 14.10; Maribor—St. Ilj, št. 42 b, odhod iz Maribora ob 19.54, 43b, prihod v Maribor ob 20.29; Pragersko—Ptuj, št. 247, odhod iz Pragerskega ob 8.37, št. 255, odhod iz Pragerskega 18.12, št. 216, prihod na Pragersko ob 11.10 in št. 254, prihod na Pragersko ob 20.51. — Stavko so vprizorili komunisti, ki so hoteli videti, ali rudarstvo uboga za komando komunističnih tajnikov. Rudarji so zahtevali od trboveljske družbe 134% povišanje delavskih plač. Ker se jim ni ugodilo, so pričeli s stavko. Orožništvo in vojaštvo skrbi v prizadetih rudarskih okoliših za mir in red. Gostilne in trgovine so zaprte, oskrba delavstva z živili pa je od strani družbe ukrajena. Komunisti dajajo delavcem dnevno podporo v znesku 10 K. Ker pa s to podporo delavec ne more shajati, je jasno, da se stavka ne bo mogla dolgo držati. Travnodelavstvo bo prišlo do prepričanja, da se bi mirnim potom dal doseči sporazum, ki jim bi prinesel zvišanje nekoliko nizkih plač, pač pa se bodo morali mladi in razboriti hujskati sprijazniti z mislijo, da na Slovenskem ni prostora za boljševiske prekucije. Upati je, da bo stavka, ki bo dozdevno trajala preko božičnih praznikov, končala tako, da bo delavstvo z delom pričelo, čim bodo velekapitalisti vsaj deloma ugodili njihovim zahtevam.

Tri zmage naših listov. V poletnem zasedanju mariborske porote je stal pred porotniki urednik Januš Golec. Tožili so ga nekateri od liberalcev nahuškani vaščani iz Sedlarjevega ob Sotli, ker jih je opisal v podlistku „Slov. Gospodarja“ nekako tako, kakor je opisal Jurčič Višnjegorce. Sodniki iz ljudstva, porotniki so našega Januša oprostili z 9 proti 5 glasovom. — Mesar Habjan iz Smarja je tožil urednika Zebota radi poročila o napadu samostojnežev na naš tečaj 25. jan. v Smarju. Dvakrat so porotno obravnavo preložili. In ko bi se ista morala vršiti 15. dec., je rekvizitor Habjan pobegnil pred porotniki. Zbal se je ljudske sodbe. In 16. dec. je pogorel pred poroto celo bivši trgovinski minister liberalcec dr. Kramer v tožbi proti „Straži.“ Sedlarci in Habjan si naj ne ženejo preveč k srcu, če jih je naš „Slov. Gospodar“ posekal, saj se je celo ministru dr. Kramerju kljub njegovi osebni navzočnosti zgodila pred poroto nesreča, da je propadel. Naših zmag se iz srca veselimo!

„Straža“ pred poroto. Dne 16. t. m. se je vršila pred mariborsko poroto zanimiva razprava. Odgovornega urednika „Straže“ V. Stupana je tiral bivši trgovinski minister in velik liberalcec pred Bogom in ljudmi dr. Albert Kramer, glavni urednik v Ljubljani izhajajočega lista „Jutro“ bred poroto, ker se je čutil razžaljenega zaradi neke notice, katero je objavila „Straža“ v svoji številki z dne 23. avgusta t. l. in v kateri se mu je očitalo, da je izvoznikar. Kot porotniki so bili izžrebani trgovce Murko iz Maribora, kipar Hojs iz Maribora, trgovec Frano Skrbinišek iz Sel pri Ptuj, zidarSKI mojster iz Krčevine Alojzij Peklar, trgovec Serec iz Maribora, krojaški mojster v Mariboru Leopold Supanc, Sohar posestnik v Staršah, trgovec Karel Sima iz Pekla pri Poljanah, pos. Fluher iz Strihovca, pos. Horvat v Bunčanih in posestnik Mirko Bauman v St. Ilju v Slavgor. Obtoženca je zagovarjal odvetnik dr. Josip Leskovar tožitelja pa, kateri se je osebno udeležil razprave, mariborski odvetnik dr. Lipold. Kot prvi je govoril tožitelj sam. Njegov tresoč govorič očitvno ni napravil na porotnike nobenega vtisa, še manj pa govor njegovega zastopnika dr. Lipolda. S prirojenom mirnostjo je obtoženec zagovornik dr. Leskovar stvarno in mirno obrazložil porotnikom pravi smisel besede „izvoznikar“ ter s krepkimi besedami ožigosal izvoznikarsko politiko naših liberalnih kotovodij. Njegova stvarna izvajanja so bila za tožitelja, kakor tudi za njegovega zastopnika naravnost uničujoča. Porotniki so z 10 glasovi proti 2 glasoma obsodili liberalno izvoznikarsko politiko ter zanikali, da bi bil obtoženec z imenovano notice v „Straži“ žali na častli zasebnega obtožitelja bivšega trgovinskega ministra dr. Kramerja. Obsojen je bil na plačilo vseh ogromnih pravnih stroškov. Obtoženou V. Stupanu in njegovemu izbornemu zagovorniku dr. Leskovarju je občinstvo izrekalo svoje veselje in čestitke, demokrati so jo pa kakor z mrzlo vodo polit. kužek, sramotno odkurili iz porotne dvorane. Javnost je pri volitvah, iz ljudstva izbrani sodniki so pa v sodni dvorani obsodili liberalno demokratično izvoznikarstvo.

Laži samostojnežev ob volitvah. Po Kalobju, St. Rupertu in Dobju so agitirali samostojneži zadnje dni pred volitvami z lažo: Če zmaga Kmetiska zveza, se bo začela takoj zopet tlaka. Zupniki imajo od dr. Korošca že obljubljeno, da jim bodo po volitvah kmetije morali delati tlako. Pri volitvah se gre same za to, kdo je za in kdo je proti tlaki. Da je bolj držaio, je pa haje nekdo slišal neki služabnic iz zupnišča govoriti o tlaki. Kajpada so se Kalobčani tlake tako ustrašili, da so skoro soglasno volili samostojneže. V Dobju pa so s takšnimi lažmi dobili 132 gla-

kov, Kmetijska zveza pa 158. Druga laž je bila: Če voliš KZ, boš moral takoj k vojakom in v vojsko, ker je Korošec za vojsko proti Italijanom. Hvalili so se: Naši kandidati so za Avstrijo, Korošec pa za Srbe. Korošec je kriv vojsko, kuge, lakote, draginje ter vseh žalosnih in revnih časov. Ta teden nam je pa preklihala dr. Korošec napravil velikanski sneg. Če pomagajo samostojneži, boše draginja takoj prenehala. Kibogi samostojneži ne morejo kazati na noben uspeh in vrlino svoje stranke, zato morajo lagati čez druge politične in delavne stranke. Dragi kmetje, vzemite vendar večkrat v roke kak pošten list, n. pr. „Slov. Gospodarja“ in ga pridno prebirajte, potem vas ne bo mogel prevariti vsak slepar! Kdor pa zajema svoje modrost iz „Kmetijskega lista“, ki je nezakonsko čelo lažnjivega „Stajerca“, bo kmalu postal istemu podoban, namreč lažnjiv.

Duševni bratci. Nismo se varali, ko smo epetovano povdarjali v naših listih, na shodih in še ob drugih prilikah, da obstaja med samostojneži, liberalci in demokrati trdna zakonska vez. Samostojneži so to sedaj še tudi dejanski podkrepili. Nespoljubno je namreč dokazano dejstvo, da nastopajo samostojneži v takozvanem veriifikacijskem odboru popolnoma sporazumno z liberalci, so torej njihovi duševni bratci. Poslanci Samostojne so opetovano izjavili, da odklanjajo samoupravo Slovenije, pač pa so za stregi centralizem, to je, po njihovem mnenju naj bi se vse viadalo iz Beograda ven, je torej treba pomagati centralizmu do popolne zmage! Povejte sedaj tistim zaslepljenim, kateri so volili samostojneže in so pevali za nje, da so samostojneži največji škodljivci našega ljudstva!

Bratna in izobraževalna društva naj takoj po novem letu skličejo svoje občne zbornice. Izvolite nov odbor, v katerega izberete moške, mladeniče in dekletke, ki bodo res kaj delali, a ne take, ki jim je samo za karžo. Zbirajte ude, določite predavanja, organizirajte od hiše do hiše nabiranje naročnikov za „Slovenskega Gospodarja“ in za „Stražo.“ V župnijah, kjer še ni Orla, ga osnujte takoj. Ravnotako je treba v vsaki župniji oživeti Dekliške zveze, kjer ni mogoče ustanoviti odseka Orla. Govornike preskrbi Slov. kršč.-soc. zveza v Mariboru, Cirilova tiskarna. Istotam se dobijo tudi pravila za vsa omenjena društva.

Umarl je po dolgi in mučni bolezni v starosti 66 let hišni posestnik pri Sv. Magdaleni v Mariboru g. Jožef Senekovič. Pogreb se je vršil v torek, 21. dec. ob treh popoldne. Narodno in versko zavednemu moškemu svetila večna luč!

Pozdravi slov. fantov iz Srbije. Dobili smo sledeča pisma: Vesele božične praznike in srečno novo leto želijo vsem fantom in dekletam: Alojz Leskošek iz Planine, Anton Robič, Karel Gračnar, Ivan Skale in Karel Pintar iz Dobja, Franc Artnak in Iv. Gril iz Zuzma, Ivan Jakopina iz Buč, Henrik Kovačič iz Pilstajna, Ivan Arzenšek iz St. Jurija ob južni žel., Ivan Kajtna od Sv. Lenarta, slovenski fantje-vojaki iz Negotina. — Stevo Pišinger iz Makol, Stevo Zupančič in Anton Sket iz Kostrivnice, Alojz H. in Konjic, Jožef Kelene iz Sv. Marjete, Andrej Potočnik iz Leskovca, Feliks Marin od Sv. Tomaža, vsi slov. fantje od 46. puka v Ohridu v Macedoniji.

Reški begunci za skupen nastop proti d'Annunziju. V Zagrebu dne 20. t. m. zbrani reški begunci jugoslovanske ter italijanske narodnosti so sklenili ustanovitev jugoslovanske narodne stranke na Reki, ki bi naj začela z italijansko avtonomistično in socialistično stranko boj proti d'Annunziju.

Gospodarstvo.

Vinogradniki in trgovska pogodba z Italijo.

Robert Košar.

V Santa Margheriti je bila dne 12. novembra 1939 sklenjena pogodba med Jugoslavijo in Italijo, ki me obsega samo ureditve naših političnih mej, ampak vsebuje tudi točko o obnovitvi gos. odarskih stikov med obema državama. Rok za sklepanje trgovskih pogodb z Italijo je kratek in obsega komaj dva meseca. En mesec je že potekel in zato je mogoče, da bomo stali kar čez noč pred sklenjenimi dejstvi, ki bi utegnili nam vinogradnikom vzeti vso veselje do nadaljnjega dela, posebno ker se zavedamo, da je radi kratkega časa skoraj nemogoče, da bi vlada stopila v stik z našimi gospodarskimi krogi in je vprašala za njih mnenje. Može pri zeleni mizi bodo spet sami odločevali, kakor se je to zgodilo že nešteto krat v Jugoslaviji. Skrajno škodljiva odredba, ki je prevedala leta 1919 izvoz našega vina v N. Avstrijo nam ni prišla iz spomina. Ta odredba in poznejša visoka carina ste nam mahoma zaprli nemški vin-trg, ki bi takrat konzumiral po dobri ceni vse naše slabe letnike. Skoda je znašala milijone.

Zato se nas loteva sedaj bojazen, da bi naša država vsled nepoznanja razmer in na pritisk gotovih krogov dovolila uvoz italijanskega vina, ali da bi se znižala carina tako, da bi italijanska nad.rod. cija začela konkurirati z našimi vini. V tem hipu bi bili ne-le oškodovani za milijone, ampak bodočnost vinogradništva bi bila — uničena. In ta bojazen je upravičena tembolj, ker nam na eni strani ne manjka dokazov, da se naša dosedajna trgovska politika ni obnesla in da je pokazala pri vsaki priliki nezadostno gos. odarsko izvežhanost, na drugi strani pa rutinirano in brezobzirno doslednost italijanskega imperializma, ki je dosegel ogromne uspehe na političnem polju in nas hoče sedaj tudi gospodarsko zaslužiti.

Italijani se za to pogodbo že temeljito pripravljajo. Listi poročajo iz Rima, da se 12. t. m. se-

stali zastopniki ministrstev za zunanje stvari, trgovine in financ in določili program pogajanj z Jugoslavijo. V kratkem bo drug sestanek, na katerem bodo zastopniki drugih na teh pogajanjih interesiranih uradov obrazložili svoje stališče. Posvetovanja se udeležuje tudi italijanski poslanik v Beogradu, Manzon. Da vinsko vprašanje ne bo igralo zadnje vloge pri teh pogajanjih, je sigurno, ker ide glavna smer italijanskega vinskega izvoza proti severu. To stremjenje se ne opaža šele po vojni, ampak že davno — pred vojno so imeli avstrijski vinogradniki hud boj proti vsiljivemu italijanskemu vinu, ki je takrat razburjal duhove pod imenom „vinska klavzula.“ V sled dobrega vodstva in čvrste organizacije vinogradnikov se je posrečilo zaježiti pritek italijanskega vina s primerno carino, danes pa so vsled novih razmer izgubile stare določbe vso veljavo in Italija bo iznova poskusila priti s svojim blagom na severne vinske trge. V dosego tega namena ustvarja posebno v zadnjem času vse mogoče priprave in vlada ne šteti z denarjem: za vino vpostavlja znižane prevozne tarife in majhno colnino; po glavnih mestih severnih držav, s katerimi se je že sprijaznila, ima nastavljenotehniko, ki imajo skrbeči za uvoz italijanskega vina; inozemski konzulati imajo inštrukcije, da pazijo na vsako priliko, ki bi se nudila za eksport domačega vina: v Trstu je vlada dovolila in gmočno podprla zidavo velike vinske shrambe za veletrgovino, ki bo obsegala 30—35.000 hl; v Rimu pa se je ustanovila cela družba (Fiera Campionaria Navigante Italiana), ki ima namen, da opremi in pošlje po svetu posebne ladije z vinskimi vzorci. Vlada je dovolila i temu podjetju bogate subvencije in kralj sam mu je dal na razpolago svojo ladijo „Trinakria.“ Povsod sistematično, premišljeno delo!

Kako pa skrbi Jugoslavija za eksport svojih vin? Kako se pripravlja ona na to velevažno pogodbo z našim sovražnikom? Človek mora postati pesimist, če pogleda dosedajne ukrepe na polju vinarstva, če vidi neorientiranost in nezločnost naših vinogradnikov v teh resnih časih, ker gre za biti ali ne biti našega vinarstva, in če čuti, da nimamo niti enega pol Portela ali Reckendorferja, ki bi se potegoval za naše interese. Vse dremlje; toda zbudimo se, še je čas. Delajmo z združenimi močmi in glejmo, da bodo vsi listi vseh strank polni našega protesta za uvoz italijanskega vina in da bodo vsi mero-delniki činitelji še pravočasno obveščeni o naših zahtovah. Ne pustimo, da bi drugi za nas odločevali; Trgovci n. pr. se že gibljejo. Ljubljanski „Trgovski list“ je prinesel v 18. in 19. številki t. l. dolg članek z napisom: „Pred trgovsko pogodbo z Italijo“, kjer so dotakne tudi vinskega vprašanja, kakor sledi: „Za naše vinogradništvo je vprašanje pravilne ureditve uvoza italijanskega vina največje važnosti. Zgodovina vinske klavzule pod Avstrijo je dovolj znana. Naš vinogradnik producira pod bistveno težjimi pogoji in z večjo režijo svoje vino, kakor Italijan. Radi tega je italijansko vino, ki je glede vsebine sladkorja in alkohola mnogo jačje od večine naših vin in po ceni cenejše, nevaren konkurent. Proti prohibitivni carini na laško vino, ki bi bila torej iz tega vzroka potrebna, pa bodo seveda Italijani odločno nastopili ter zahtevali obnovitve vinske klavzule. Z ozirom na bogate produkcije južnih vin v Dalmaciji bi kazalo vinsko klavzulo formulirati tako, da bi se samo za slučaj slabe letine dovolilo v svrhu rezanja primeren kontingent italijanskega vina carine prosto uvažati.“ Iz teh vrst razvidimo, kam pes taco moli.

Mislím, da bodo vsi vinogradniki tudi proti taki formulaciji vinske klavzule: „Ki bi dovolila samo za slučaj slabe letine carine prosti uvoz primerenega kontingenta italijanskega vina v svrhu rezanja“, najodločneje protestirali, ker ima Jugoslavija v Baratu, v Slavoniji in v Dalmaciji tolike množine za rezanje sposobnega vina, da nam ne bo treba italijanske pomoči.

Kod vinogradniki moramo odločno odklanjati vsak uvoz italijanskega vina! Uporabimo vsa sredstva, da dosežemo ta cilj! Zbudimo se, vinska klavzula trka na okna jugoslovanskih vinogradnikov!

Kongres vinogradnikov v Zagrebu, ki se je vršil 4. t. m., je dobro uspel. Izvolil se je pripravljalni odbor za ustanovitev „Saveza jugoslovanskih vinogradnikov“, kojemu načeluje državni vinarški nadzornik Anton Puklavec iz Maribora. Njemu je dodeljenih šest tajnikov in sicer: B. Skalicky za Slovenijo, Milan Stojanovič za Srbijo, I. Cesar za Hrvaško, Ljuba Stjepanovič za Bosno-Hercegovino, I. Ozimič za Dalmacijo in I. Erber za Slavonijo. V Zagrebu izhajajoči list „Jugoslovanski vinogradar in vočar“ bo postal glasilo „Saveza jugoslovanskih vinogradnikov“ ter bo izhajal pod imenom „Jugoslovanski vinogradar.“ Prinašal bo članke po doposlanih rokopisih, torej v vseh jugoslovanskih narečjih in tudi v cirilici. Iz Slovenije so se udeležili tega kongresa vinarški strokovnjaki: ravnatelj Matjašič, B. Skalicky, A. Puklavec in I. Znidarič, izmed vinogradnikov pa: Fr. Rudl, Jakob Zadravec, L. Petrovar in R. Košar. Upajmo, da bo ta velevažna organizacija kmalu združevala vse jugoslovanske, posebno pa slovenske vinogradnike, katere čaka v prihodnih letih hud boj za obstanek.

Vinske cene se gibljejo v ljutomerskih gorcih med 22 do 26 K za navadna vina in od 25 do 28 K za boljše sortirane blago. Zaloge so majhne, ker je bila slaba letina, kapljica pa je izvrstna. Dež, ki zmrzuje na rozgah, bi lahko povzročil precejšno škodo, posebno ako bi nastala huda zima. Pri rezi bodo treba previdnosti.

Falska elektrika za Varaždin.

Dne 11. in 12. t. m. je imel pripravljalni odbor za dobavo elektrike v Varaždinu svojo važno sejo glede nameravane napeljave elektrike, ki naj bi je bila deležna Dravska dolina, Varaždin, Prekmurje in Medjimurje. Ker je napeljava elektrike nelizmerne važnosti za omenjene kraje, priobčujemo najvažnejše misli, vsebovane v načrtu. Proračune in načrte za omenjeno napeljavo sta izdelali tvrdki „Siemens-Schuckert-Werke“ in „Gesellschaft für elektrische Industrie“. Ker pa družbe ne morejo pričeti z delom poprej, dokler ni zasigurana velika glavnicca, s katero se bo pričelo, je naravno, da se morajo zanimati za predvsem prizadeta mesta, okraji in občine. Treba bo napeljati daljnovod za visoko napetost po 46.000 voltov, ki bo glavna in mogočna električna žila, katera bo vodila tok. Potrebni bodo tudi transformatorji ali nekake postaje, kjer se bo ta mogočni tok oddajal na proge z manjšo napetostjo, n. pr. 15.000 voltov, od teh pa zopet na manjše vode, in bo s tem ustvarjeno omrežje, ki bo prepredlo vse občine in kraje. Vsaka občina in kraj, ki se priklapi na to omrežje, in ki hoče imeti luč in silo, mora prispevati 1000 K za vsako svetilko, 2000 K pa za vsako konjsko silo (mlatilnice itd.), da se s tem položi temeljna glavnicca. Ustanovil se je v to svrhu odbor, ki bo jamčil za osiguranje delniške glavnicce po 25 milijonov kron in bi bila na ta način zajamčena ustanovitev delniške družbe.

Jamstvo bi prevzeli s pridržkom privoljenja sledeči:

Slov. Bistrica, okraj in mesto	1.500.000 K.
Ptuj, okraj in mesto	2.500.000 K.
Ormož, okraj in mesto	2.000.000 K.
Varaždin, mesto	4.500.000 K.
in Falska elektrarna	12.500.000 K.

Ustanovitev te delniške družbe se bo pa mogla izvršiti šele tedaj, ko se bodo prizadeti okraji, občine in mesta tozadevno izjavili.

Cena za dobavo elektrike v splošnem se določi sledeče: a) za luč od normalne svetilke po 25 sveč letni prispevek 150 K; b) za kmetijsko silo po 1000 K od konjske sile (mlatilnice itd.); c) sila za malo obrt po 5000 K letno od konjske sile (obrtni stroji). Cene se bodo pa znižale, ako se zboljšajo naše gospodarske razmere.

V kratkem bodo pozvane občine in mesta, ki cridejo v poštev za nameravano omrežje, da podajo svoje izjave o pristopu. Upajmo, da se prepotrebna napeljava izvede.

Dobrna. Načelnik tukajšnje kmetijske podružnice je za 6. 12. napovedal „vinsko poskuševanje.“ A žal, bog se je le eden posestnik iz soseske odzval temu vabilu. Vino je bilo pripoznano kot prvovrstno. Ker se je torej ta vinska poskušnja izjalovila, bo ista dne 27. 12. na sv. Janža dan na Dobrni ob isti uri in istem prostoru.

Sv. Peter pri Mariboru. (Čebelarstvo.) Kakor povsod, tako raste tudi pri nas zanimanje za čebelarstvo. Zato nameravamo ustanoviti podružnico čebelarstva, koje delokrog bi obsegal našo župnijo in dve sosedni vasi: Zerkovce in Dogoš. Kdor se zanima za čebelarstvo, naj takoj naznani svoj priglas pismeno ali ustmeno pri velečebelarju Francu Kirar pri Sv. Petru nižje Maribora. Po potrebi se bo delokrog podružnice razširil.

Dopisi.

St. III pri Velenju. Kako postopajo naše oblasti, nam kaže sledeči slučaj iz tukajšnjega kraja: Vsled naredbe deželne vlade se je lansko leto razpisala naša tobačna trafika. A glej čudo, ni jo dobila vojna vdova, ki je za njo zaprosila, temveč dobil jo je proti vsem postavam nazaj g. Ivan Tajnšek, trgovec in gostilničar. Če bi človek za gotovo ne vedel, da smo v Sloveniji, pa bi mislil, da je tukaj kak azijatska turška provinca. Ali je potem čudo, da ljudstvo nima več zaupanja v državne oblasti, če nif oie naredbe ne izpolnjujejo? Sedaj je trafika vnovič razpisana, vdova seveda lahko čaka, da se spet dodeli, komur že koli, ki ni potreben, ona pa naj le dovolari s par krajaarji pokojnine, ker je menda naša finančna direkcija mnenja, da se mora najprej napointi možne kapitalistom, nižji sloji bodo pa do takrat že konec vzeli in potem pa: Živela kapitalistična Jugoslavija!

Prireditve.

Sv. Peter nižje Maribora. Dekliška Marijina družba naznanja, da priredi na Stefanovo popoldne po večernicah, dve igri: „Čašica kave“ in „Božja dekia.“ Prav prijazno vabi domačine in sosedo k obilni udeležbi odbora.

Celjsko orlovsko okrožje priredi v dnevih 31. dec., 1. in 2. jan. organizacijski tečaj v Teharjih, obvezen za predsednike in tajnike vseh odsekov celjskega okrožja. Zaradi nujne potrebe in velike važnosti tega tečaja za naše bodoče delo, glejte vsi odseki, da upoštevate poziv in navodila že doposlanih okrožnic! Bog živi! — Okrožni predsednik.

Rajhenburg. Kat. slov. izobraževalno društvo v Rajhenburgu priredi v nedeljo, dne 26. t. m., to je na Stefanovo, popoldne ob 3. uri v kaplanijski dvorani dve igri: „Urška iz Poljan“ in „Mutasti muzikant.“ Drugo igro priredi koroški begunci. Cisti deček je namenjen koroškim beguncem. K obilni udeležbi vabi odbor.

Mala raznanila. Nazna

OBLEKO. Ediposto in najkrajše. Tučno in...

Oglas. Dajem spoštovanim odjemca sem na tučno...

V najem. Idoča pokarava s kompletno inventarjem. Kje...

IZJAVA. Na skodu SLS dne 15. nov. sem v minoritackem samostanu...

Kupi sei

Fižol, pšenico, rž. tuk sploh vse do celne priredbe...

GODALA vseh vrst, kot trbovce, rože, itd. kupi kmetake brnino...

Proda sei

Kdor si želi nabaviti pristno in sano haloško vino...

Omare, postelje, nočne omarice, lepo izdelane...

Bencin, strojna olja, el. avto olje ima oddati Zvezda...

Cepljeno trasje ima na prodaj Matija Januš pri...

Tovorni avto. Gospodarska družba v Gorah...

Vina iz leta 1919 ima vedno množino...

Prodajam 12 sovih vosov vseh vrst...

Narocajte naše liste!

Lepo posestvo na spodnjem Murzku polju, 47 orolov...

Prodaja se na drobno in debelo pšenična moka...

Dva mlada (2 letna) bika bele, marijadravske pasme...

Ženska jopica odlična, prav dobre skrabanjena...

Papirnati topiči, vsakovrstne rakete, fontane, žabe...

Hiša enonadstropna s gostilno in mesarijo...

Jabolčne divjake izborne kakovosti, v štirih zabojih...

Smoja na aradi se dobi v trgovini Vida Marko...

Žganje droščeno in tepinško, pristno domače...

Krava na prodaj. Vprašati se Meljaka cesta 24...

Vinogradniki pozori! Na suho cepljeno trto se na prodaj...

Službei

Služkinja ki zna navadno kuho in vse druge...

Trgov. pomočnik, mlad, močeno stroko išče službo...

Šofer, kateri se dobro razume pri poljedelstvu...

Organist in cerkovski šol spramnosti svojo službo...

Dekla, poštna, starejša dekla, ali se išče za službo...

HLAPCA h konjem za poljsko delo sorojme...

Viničaria s delavsko moštino v zalogi...

Narocajte naše liste!

Samo 1 minuto hoda imate od kolodvora pa do špecerijske trgovine FRECE & PLAHUTA, Celje

POZOR! Miinarji, kmetije, stavbeniki, dobite vsakovrstne žične mreže...

Etagere za kuhinje elegantne garniture z napis. KARBiD, krasne karbidove svetilke...

NAZNANILO. Tvrka NARAT & ŽURMAN pri Sv. Križu tik Rogoške Slatine...

Prebivalstvu Stajerske! Izrežite! Shranite! DRAGOTIN KOROŠEC v Braslovcah...

ORTLAND CEMENT in TEER Ivo Andrašič, Maribor, Vodnikov t. 4.

IVAN HAJNY MARIBOR Aleksandrova cesta 45 nasproti glavnemu kolodvoru...

V. WEISS Maribor, Trg svobode delavnica bakrenih in medenih izdelkov...

Pozor Križančani! Kupiva suhe smreke deske pol cole, 1 cole in 5/4 cole...

Umetnagnojila kalijeva sol, kostna moka, kostni superfosfat...

„SVARILO“! Kdor želi dobro blago po zmerni ceni kupiti naj pride v trgovino pri „Solncu“...

Med. univers. dr. Franjo Jankovič, ordinira razen nedelje in praznikov vsaki dan...

Ravno so došle večje množine blaga iz tujemstva, zato razpodeljam po celotnem...

BOŽIČNA PRILOGA SLOV. GOSPODARJU

E. Vesentjak:

Božično pismo.

Lepa slovenska navada je, da se ob velikih praznikih snidejo znanci in prijatelji ter se pogovorijo o dogodkih in doživljajih, katere so doživeli v času, ko se niso videli. Tudi mi smo takšni stari znanci, ki se hočemo kot prijatelji ob božiču in novem letu malo pogovoriti.

Preteklo leto je bilo prav malo prijetno. Prineslo nam je račune o veliki „pravdi“, ki je bila prav krvava in je trajala celih pet let. In kakor je to navadno pri večini pravd, tako je tudi pri tej: stroške, jezo in sovraštvo imata oba, ki se pravdata. Tako je tudi s posledicami svetovne vojske: vsi skupaj trpimo, premagovalci in premaganci, pa tudi jeze in sovraštva je še dovolj, ako ne več, kakor je je bilo — pred svetovno vojsko.

Naša nova država je v preteklem letu sklenila in podpisala mirovne dogovore z vsemi svojimi sosedmi. Golovo z našimi mejami ni zadovoljen nobeden izmed nas, saj je ostalo skoraj 1 milijon Jugoslovancev pod tujo oblastjo. Pa začasno pomoči ni.

Najhujše je, da sami ne znamo ceniti svoje svobode in smo čisto podobni Izraelcem, ki so si želeli iz puščave v egiptovsko sužnjost k polnim mesenim loncem. Toda razlika je ta, da mi nismo v puščavi, in da bi mi povsod pri naših sosedih dobili le samo sužnjost, polnih loncev pa prav nikjer. Vsa ponižanja, vse krivice, vse strašne težave in nadloge zadnjih let smo prav hitro pozabili in nehvaležno blatinamo ali celo sovražimo naše voditelje in naše brate, ki so nas vodili in rešili iz te neskončne nesreče, ki bi požrla še brezštevila žrtev, ako je ne bi končali tako, kakor jo smo.

Splošna bolezen je, da je vse nezadovoljno, in se posebej jezi nad druginjo. Toda potrpi malo, prijatelj in pazljivo premisli posebej sledeče: Čisto po vseh krajih Evrope se kriči čez druginjo in povsod so štrajki in demonstracije proti njej. Mi smo sicer v volilnem boju od tepcev in lažnjivecev slišali, ja sta dr. Korošec in njegova stranka kriva druginje. Toda ravno isti čas smo slišali, odnosno brali, da so na Španskem, kjer niti ni bilo vojske, pokaže puške in strojnice, ko so razganjali po Madridu in drugih mestih nezadovoljneže. Ravnotako je bilo na Laškem in deloma na Češkem. Kaj mislite, ali so tam tudi obdolžili Kmetstvo zvezo in dr. Korošca druginje?!

Sicer pa sem slišal na drugi strani modrovati ljudi tudi tako: „Kaj bomo tožili o druginji! Pravijo, da je sol draga. Se nikdar nisem kupila soli tako poceni, kakor sedaj. Dam dve jajci, pa imam kilo soli in za eno jajce prinesem možu dve cigari; tega prej ni bilo. Za en liter starega vina nisem pred vojsko nikdar dobil težaka in nikdar ene kile galice. Sedaj pa to dobim in mi še kronce ostanejo. Ali jaz ne soglašam popolnoma s tem modrovanjem, kajti splošno velja resnica, da kmetstvo ljudstvo počasi zopet leze v dolgove, ker stane več v splošnem tisto, kar ono kupi, kakor pa dobi sorazmerno za svoje pridelke. Opazujem pa tudi, da se zadnje leto povprečno pri kmetijskih hranilnicah in posojilnicah manj vleči, kakor pa izposodi.“

Naj pa pri tem povem, da se moja mati in tetica ne strinjata popolnoma z mojim modrovanjem. Mati pravijo: „Kaj boš ljudem pravil, da se zdaj težko gospodari! Meni je bilo hudo, ko je bil pred vojsko luk po 1½–2 krajcarja, ko sem ponujala 100 lepih zeljnatih glav za 60 krajcarjev in jih nihče ni hotel in ko sem prodala svinje živo vago 1 kg toliko krajcarjev, kakor sedaj dobimo kroa. In tetica privedejo: „Lenuh, potepuh, požeruh in pijanec voprej nič ni imel in sedaj nič nima. Kateri pa molli in dela, ima božji blagoslov. Kmet brez truda in trpljenja nikdar nič ni imel in tudi ne bo imel.“ Če pomislim

te besede, najdem tudi precej resnice v njih. Rado-veden sem, ali jih misli mnogo tako, kakor moja mati in tetica. Naj sporočijo in opišejo to gospodu uredniku za novo leto!

Oglejmo se še za lastno tolažbo tudi malo po drugih državah! Skoraj povsod bomo našli še večje neprimlike, kakor so pri nas.

V Nemški Avstriji bodo kmalu vse zajedli in zapili, kar ima kakšno vrednost. Njihov denar je zanič; saj ima sedaj ta revna državnica okroglo 30 milijard ali 30 tisoč milijonov K samega papirja. To je ravno sedemkrat več, kakor ga je imela pred vojno cela bivša avstro-ogrška država. Ali se pametnim ljudem sanja, kam vodi ta pot?! O drugih razmerah ne bom govoril. Povdarjam le, da si že veliko številno tistih koroških posestnikov in delavcev puli lase od jeze in kesanja, ker so pri plebiscitu glasovali za Avstrijo in ne za Jugoslavijo. Rekviriranje je tam že na dnevnem redu.

Ravnotako imajo na Češkem še krompir, kruh, moko, sladkor, petrolej in razne druge reči vse samo na karte in ljudje tudi ne gospodarijo s temi lastnimi pridelki, kajti gospodari jim država. Pri nas, hvala Bogu, nihče več ne meri koruznjakov, nihče ne stiče po podstrešjih, v škednjih, v posteljah in v drugih prostorih za živili, kakor pred leti, nihče tudi ne vleče živine iz hleva, toda dosti ljudi kljub temu misli, da je pri nas najhujše.

V Rusiji so si delavci in kmetje mislili ustvariti z boljševizmom raj na zemlji. Toda ustvarili so si pekel. Ni svobode, ni kruha, ni obleke, ni obuvanja. Vojska, punti, uboji so na dnevnem redu. Judovski voditelji in drugi mogotci strahujejo ter morijo z nekaj stotisoč zaslepljenih in podkupljenih vojakov delavce, kmete in druge stanovce. Tako poročajo vsi, ki prihajajo zadnje mesece iz Rusije.

Razmeroma malo se čuje o Nemčiji. Tam so se sporazumeli v glavnem katoliška stranka in socialni demokratje in ljudstvo vztrajno, mirno in trdno dela, nekateri že mislijo, kako bi se enkrat maščevali nad zmagovalci, posebno nad Francozi.

Zanimivo dejstvo na svetovnem trgu je, da že na Angleškem in v Ameriki splošno cene zelo padajo skoraj vsem industrijskim izdelkom, posebej železu in obleki. Tega pri nas še ni čutili, gotovo pa še bo. Največja ovira temu je visoka vrednost angleškega in ameriškega denarja. Velikanska razlika v vrednosti med angleškim in ameriškim ter našim denarjem povzroča, da naši ljudje blaga ne morejo kupovati, Angleži in Američani pa ne prodajati. Angleži so vsled preobilice zalog v blagu morali zadnje mesece zapreti začasno okroglo eno četrtno tovarno, odnosno so omejili delo.

Tako smo si nakratko ogledali gospodarske in politične razmere okrog nas. Nismo še na najslabšem, čeravno bi bilo lahko v marsičem boljše, če bi bili vsi brez zavisti in brez sovraštva požrtvovalno na delu za skupno našo dobrobit. Tudi malo večje vztrajnosti in nesebičnosti bi nam ne škodovalo!

Po splošnem uničenju starega veka je po preseljevanju narodov dvignil svoj glas v tisti strašni bedi, razdvojenosti in revščini na eni, ter razuzdanosti na drugi strani ustanovitelj katoliških redovnikov sv. Benedikt ter zaklical človeštvu: „Ora et labora!“ „Moli in delaj!“ Po teh svojih besedah se je tudi ravnal in pričelo se je novo življenje. Ako bi tudi mi vsi tako ravnali, bi kmalu preboleli žalostno posledice svetovne vojne na našem gospodarstvu in na naših dušah. Daj Bog, da se to čim prej zgodi! In s tem: Vesel božič in srečno novo leto vsem so-mišljenikom, znancem in prijateljem, a tudi — nasprotnikom!

Franuš Golec:

Kako je bil krščen Otepev Lojz?

Pravo skvarjeno seme vsestranske hudobije in zlobe je še danes ta nebodigatreba Otepev Lojz.

Ako stikajo žandarji po naši vasi, rekajo ljudje: So že prišli zopet po Otepevega Lojza.

Pa čisto res, če si spira kak vaški fantin svojo krvavo glavo pri studencu, mu je odprl gotovo prenapeta fantovske žile Otepev pretepač Lojz, ki je strah vseh nočnih potepuhov, pretepačev, ponočnjakov in voglarjev precej daleč na okrog. Da nastavlja Otepev ponočno zahrbtno zanjke klatovitežki fantovski mladeži, bi mu ne porival tega nikdo od starejših in pametnejših v greh. Ker pa poseda poleg pretepaštva še čisto napačne pojme o svoji in tuji lastnini, zaklepajo vaščani pred njim kašče, šrambe, kurnike in drugo premično imetje ter ropotijo. Za Otepevom kažejo vsi s prstom in vsak iz naše vasi je uverjen: Otepev Lojz je tat, dasi mu ne upa te žaljivke zabrusiti očitno v obraz niti na srčide; ša jezičnica Urša iz od grabe za meljem. Otepev je bil in je menda še one vrste uzmovič, ki steguje svoje tatinske prste po imetu sovaščanov tako pretkano in previdno, da ostane vedno osumljenec vsake vaške kraje, a nikdar dovoljan in sričan tat, kakor mi ga je označila večkrat sama Urša iz od grabe za meljem.

Dejstvo je, da ni bil, kolikor je meni znano, Otepev za nobeno pošteno lahko ali težko delo, ampak večjemu se je udinjal kakemu švercarju iz Sedlar-

jevega kot gonjač za Stajersko prepovedanih hrvaških svinj, govedi ali konj. Kratko in malo, Otepeva se je ogibala naša sicer poštena vas in je bilo vse veselo, če so tirali orožniki dolgotepeta potepa Lojza v zapor kašo pihat.

Prav oddahnila se je cela vas, Urša izpod grabe za meljem je dala celo za eno sv. mašo na dober namen, ko je moral Otepev Lojz koj pri izbruhu vojne k vojakom. Vsak mu je želel sam pri sebi, ko je odhajal: Da bi te le ne bilo nikoli več nazaj, ti ne-dobrostočno in skvarjeno človeško seme.

Otepeva je torej pospremila na ruske bojne poljane obena želja smrti. Pa menda ravno te smrtne želje na kožo in življenje osvovljenega Otepeva so bile oni angel varuh, ki je čuval Lojza na bojiščih tako skrbno, da se mu ni skrivil niti las, kaj šele tatinski prsti ali razbojniška roka. Kakor je odšel, tako se je vrnil Otepev Lojz iz vojne še bolj krekko dolgih pet, ne-škodovanega telesa; pač pa še malo bolj sijaste duše, kot jo je odnesel iz vasi v rajno cesarsko službo. Celu Urša izpod grabe za meljem je bila sedaj uverjena, da je bila nena maša na dober namen zaman in Otepev ostane potep, ne-ridirav, vaški tat — in sedaj komunist, ker je bil krščen na golufiv način. Ljudje iz naše vasi so uverjeni ter pre-ričani: Otepev se ni in se ne bo zgodilo do na-tavne smrti nič življenjsko pohabnega, ker je bil kr-

ščen kot nobeden vaščan, kar jih pomnijo moji naj-starejši rojaki.

Zanimal me je kot radovedneža ta „prišvercani“ zakramentalni obliv Otepevega Lojza, poizvedel sem o njem prav pri vrelcu istinitosti in bom sporočil o njem, ako ne bom romal radi tega opisa zopet na zatožno klop mariborske porote. Pa, ker se nisem bal svojčas za lastno življenje, se ne strašim tudi ne mariborske porote, radi te samolastno hvalisane neustrajljivosti bom zaupal za letošnji Božič javnosti dogodek: Kako je bil krščen še današnji nepridiprav in bognašvaruj — komunist Otepev Lojz?

Pastiroval je rojstvo mi župnijo sv. Miklavža na Polju skozi dolgo vrsto let gospod župnik nezabno dobrega in za nas vse Poljance do smrti trajnega spomina. Ni bila lahka ta dušebrižna služba, ako si pokličemo v spomin, da je naganjal rajni gospod na dušni pašnik rojake iz Sedlarjevega, ki so še danes veliko bolj kozlovsko upornega duha, nego pa poslušno ubogljive ovčice, ako hočemo označiti razmerje med župnikom ter župljani prav tako, kakor ga slika katekizem. Vendar rajni gospod župnik je opravljal svojo čredo vernikov na občno zadovoljnost vseh faranov, le za nezakonske matere je bil prava šiba božja.

Na vsak način pač moram zavarovati rajnega gospoda, da ga ne bodo obsodili bralci na napačno, takzvano starokopitno plat.

Rajni naš župnik je preganjal in korobačil vsak grešni izrastek na deblu te popačene narave svojih vernikov, a najbolj ga je vzbodel v srce prav vsem očitni znak preskoka božje postave — nezakonske materinstvo. Ker pa ni dobil pred svoj pastirski pogled grešnice same, je izlival ploho svoje opravičene jeze nad botrami in babicami, ki so prišle na krst z otroci iz nezakonskih zvez.

Pa mi boste obsojali rajnega gospoda, češ — staro, jezljivo vreteno je bil, ker je korobačil nedolžne in prve dobrotnike pomilovanja vrednega nezakonskega črviča. Pred to vprašanje se je gotovo postavil rajni župnik in vztrajal dolgo vrsto let pri svojem strogem nastopu napram botri ter babici nezakonskega otroka zgolj iz dejstva, ker je poznal jezičnost ženskega spola in bil uverjen: Ako napolnimo ušesa botri in babice, bodo žensčine grešni materi velike več nadopovedale nego bi jej jaz, ako bi mi prišla pred oči in pod jezik. Ali je obrodil oster nastop rajnega gospoda napram grehu prešesva v pohujšanjju precej dostopni obsotelski dolini kak poboljšilji uspeh, ne moremo reči, pač pa je dosegel gospod toliko, da se ni dala na krst z nezakoncem prav nobena kmetica iz naše fare.

Me bo pa zadel že zopet očitnik: otrok pa mora vendar imeti po cerkveni postavi botra, če tudi je zagledal luč tega grešnega sveta po lastni nedolžnosti, a iz grešne — nezakonske zveze!

Tudi naši nezakonski otroci so imeli botre, pa samo na papirju v krstnih bukval, pri podelitvi zakramenta sv. krsta pa jim je bila botra in babica — neustrašiva Tepinova Neža, ki nas je znosila vse zakonske, in nezakonske Poljance že danes moške starosti pred krstni kamen in pod noge farnemu patronu sv. Miklavžu.

Potrpežljivi čitatelji teh božičnih vrst mi bodo že malo oprostili, ako prekinem za nekaj stavkov Otepev krst in posežem nazaj po stari Tepinki, ki je pravzrok Lojzetove še danes sajaste duše ter surove uravi, ker je ravno ona zakrivila nepravilnost, da ne rečem očitno goljufijo z njegovim krstom.

O stari Tepinki se je in se bo govorilo po naši lari veliko slabega in dobrega. Pustimo slabe ženske kvante na stran. Bil bi pač nehvaležnež, ako bi vlačil po časopisju osebo, ki je ponudila mojemu novorojenemu telesu prvič v življenju zdravilno moč tople vode. Tepinka je pač še danes žensčice, ki se zaveda ženskoobrambne moči jezičnega vretena, ki v jezi ne zastane pred nikomur, niti pred častiljivo osebo domačega g. fajmoštra ne! Tako vam je bila tudi svoččas Tepinka edina junaška Poljanka, katere ni preplašila izpred domačega krstnega kamna vsa jezična toča, ki je padala iz hudournika rajnega našega gospoda, kadar je stopila pred njega z nezakoncem v naročju. Gospod župnik je sicer rohnel nad Nežo liki bobneči toovski ogenj na fronti, a table je molčalo, ker je stalo z obema petama na hvale vrednem stališču: Zmerjaj in se huduj, kolikor ti je drago, saj si dušni gospod cele fare, samo da me le ne lopneš preko pleč. Tepinki je bil torej glasni pouk o zlorabi zakona nekaj tako bolj vsakdanjega, kar pa ni štela Neža v zlo gospodu, ampak v navado, ker sta bila sicer z župnikom prijatelja pri drugih krščencih iz zakonskih zvez.

Nikakor pa ne smem prezreti ali celo pozabiti za našo storijo omenka vrednega dejstva, da je krščeval naš rajni gospod župnik vse nezakone na imena dnevnih svetnikov in svetnic, pa najsi so donela še tako latinski nerazumljivo za kmetiško-poljanska ušesa, kakor: Klet, Marcel, Patricij, Vital, Klara in Brigita itd. Konečno pa ravno omenjenega postopanja našemu gospodu glede darežljivosti z nenavadno svetniškimi imeni ne smemo šteti v zlo. Rajni župnik je hotel pač potom nezakonev pripomoči do zemeljskih častilcev za naša slovenska ušesa bolj čudno donečih svetnikov, ki so pa bili in ostanejo veliki pred Bogom ter svetom. Naše nezakonske faranke so se pa vendar le hudovale nad tem postopanjem

rajnega, sicer v obeh vseh faranov blagega gospoda, ki je nekako šibal greh staršev na otrocih, ker so se ga ogibale matere in botre nezakonskih otrok. Sicer smo Poljanci še precej ubogali svojega dušobrižnika tako bolj v naglavnih stvareh ter verskih zadevah, a da je kdo potom zakramenta sv. krsta Vital, Brigita itd., ni znal nobeden naših nezakoncev do vstopa v šolo, kjer sta mu zabila v uho njegovo pravo krsno ime šel je šolnik ter fajmošter, ker mati je doma tudi Vitala klicala za Jožeta in Brigito za Mico, ali Trezo.

Tako je pač bilo pri nas v moji rojstni fari sv. Miklavža na Polju pod župnikovanjem rajnega gospoda, dokler ni prevrnila prav sama Tepinka trdovratno trdnih načel g. župnika glede krsnega postopanja pri nezakoncih z goljufivim krsnom se danda našnjega potepa Otepovega Lojza.

Tepinova teta Neža ni ostala zimska samica, kakor marsikatera druga od babiške meštije, ampak vleče še danes po prestani vojni na dvovrstnem življenjskem jarmu s svojim zakonskim možem, katerega natančnejši opis pa nima nobenega pomena za storijo o malo nenavadnem krsnom Otepovega Lojza. Tepinka je, pač vzela v roko oporo zakonske paliče bolj v žensko jesenskih letih, radi tega jej tudi Bog ni naklonil ženskega blagoslova — materinstva. Da bi pa dokazala Neža pred celo domačo farno, da razume tudi izpolnjevanje težkega poklica kmetijske matere, je vzela k sebi pod materino oskrbo kot rejenko Planterjevo Zeiko, kateri je zatisnila za večno prava mati oči kmalu potem, ko je podarila svetu in osobito naši fari kočarsko revico Zeiko. Tepinova teta je vzela k sebi revle in sklenila, da ga odgoji za Boga in svojo enkrat na starost prav potrebno človeške podpore. Na očitno in javno pohvalo gospoda rajnega župnika in vseh naših faranov je postala Tepinka krušna mati Planterjeve osirotele Zeike.

Izvemši samega sv. Jožefa imata malokateri krušni oče ali mati srčno z rejenci ter še manj pa z rejenkami. Bridko preizkušnjo pravkar zapisanega stavka je okusila tudi naša krušna mati Tepinova teta Neža. Tepinka je bila nad vse dobra pomoč pre mnogim materam pri rojstvu otrok, sama pa slaba krušna mati glede odgoje rejenke Zeike, saj tako privedu jejo pri nas okrog po fari. Tetka Neža se še danes ne zaveda greha o zanemarjenju materinskih dolžnosti napram neposlušnici Zeiki, ampak si lajša vest, da je bila vsa življenjska grešnost njeni negovaniki že v krvi takoj pri rojstvu in je ta njena popačena kri v poznejšem življenju brlizgala čez plot božjih in človeških postav kljub skrbno dobri in materinski vestni odgoji od njene — Tepinkine strani. Toliko že lahko povem, da Zeika Neži ni bila nikdar v starostno pomoč ter podporo, ampak le v bridko pokoro.

Kakor hitro je pognalo Tepinkini rejenki deklisko perje, je zapustila krušni dom in domačo farno sv. Miklavža ter stopila v mestno službo. Brez materinskega nadzorstva, če tudi je samo krušno, kot je bila Tepinkino, je Zeika kmalu zabredla na ona o polzka pota tega trnjevega življenja, katera so bila vedno usodepolna za vsako dekle, ki se klati po mestnih službah.

Ni trpelo baš dolgo in že je krščeval naš rajni gospod župnik med očesnim bliskom in jezičnim gromom nezakonskega Tita Tepinkine rejenke, že sprieno Zeike.

Za Titom si je prislužila Zeika še Ceterina in Tepinova krušna mati je imela v svoji dobrotljivosti mesto starostne opore od strani Zeike kar dve mladostni pokori v dveh srajčnikih ter kričačih: Titu in Ceterinu.

Predno pa je postala Tepinka v četrtič starostna krušna mati, pa je ugledila Zeika grešne kolo voze svojega grabastega življenja v toliko, da je stopila v zakonsko zavezo z očetom svojih otrok Otepovim Lozom, ki je zapustil z zakonsko polovico Zeiko mesto in se naselil kot čevljar v bajti Tepinove tetke, katero so pregradili na dvoje za stara dva Tepina in mlade Otepe. Na ta način se je vsilil mestno-skvarjeni Otepo rod v našo sicer precej dobro farno sv. Miklavža na Polju.

V na dvoje pregrajeni Tepinovi bajti je zasvetila luč tega sveta zakonsko rojenemu Otepu, katere mu se odločili v rojstni kočuri očetovo ime Loz. Koj po rostvu zakonskega Otepa je tekala stara Tepinka krog po fari in prosila botra otroku svoje rejenke Zeike. Priberačila je otročaju botra, a samo za papir krsnih bukve, ker pred farni krsni kamen v očesni blisk in jezični grom g. župnika se pač ni dal nobeden Poljanec, četudi je tako proseče moldeovala pri skoro vseh faranih dobrosrčna Tepinova tetka. Tepinki tudi tokrat ni preostajalo drugega, nego papirski boter, otroka v naročje, pot pod noge in njeno žensko junaštvo v blisku ter gromu g. fajmoštra. A vendar, naša Tepinka je stopala proti fari s še nekrščenim mladim Otepom malo bolj samozavestno kot s Titom in Ceterinom, ki sta bila kot nezakonec-otroka jeze za že rajnega našega gospoda. Tepinkina samozavest in tolažba zakonskega rostva Otepevega otročaja sta se pa izkazali pred obličjem g. fajmoštra kot ničevni in prazna pena brž ko je zagledal gos-oda Nežo samo z otrokom brez boterske zaščite. Neža je sicer zavrtela jezik na obrambno plat svoje osebe in časti s povestjo o božje in človeško pravomočnem zakonskem rojstvu najmlajšega Otepa, a gospod je jezno ter neverjetno zablislil s svojim pa-

stirskim očesom, Neža je morala poslušniti že dvakrat slišani grom o njenih grešno zanemarnjenih dolžnostih kot krušna mati dokaj izprijena in le bolj nasilnim potom sedaj zakonsko poročene Zeike. Po razblinu župnikove gromovne razlage o pravi materinski vzgoji otrok, če tudi so samo rejenci, je gospod pobrskal po koledarju in odpravil Tepinko kar naprej pred krsni kamen, kjer naj počaka na krsni.

Na poti od farovža pred farni krsni kamen je zavrela v stari Tepinki vsa njena s silo že dolgo let polučena nevolja, ki je v njej rodila odločni sklep: Če tudi si dušni gospod cele naše fare, a tokrat mi ne boš vsilil otroku dnevnega in celi fari nepoznatega svetnika!

Gospod župnik je pristopical jezno v cerkev, da mu je na daleč slišno odmevalo izpod od jeze ugreteh peia. Začel se je obred zakramenta sv. krsta, kakor ga predpisuje cerkvena postava z vso resnostjo in dostojnostjo. Tepinka je kot botra in babica odgovarjala na vsa obredna vprašanja pokorno in vdano kot bi ne prekuhavalava prav nobene nevolje ali jeze na srčitega g. fajmoštra.

S krsnim obredom je že šlo proti koncu. Tik pred zakramentalnim oblivom je zasadil rajni gospod župnik še enkrat svoj dušepastirski pogled v Nežo, kateri je vokal v naročju mladi Otepek, in jo vprašal pe predpisu obredne knjige:

„Peregrin, hočeš biti krščen?“

V Tepinki, ki je držala pazno uprti pogled v duhovna, se je nekaj zganilo, da jo je streslo po cellem telesu, z nogo je tlesnila ob cerkveni tlak, oko jej je zabliskalo po lisičje in prvič se je uprlo bable z vso odločnostjo domačemu gospodu župniku s trdovratno izjavo:

„Loz bo in ne po Vaše!“

Župnik je nagubančil čelo v jeznih brazdah in vprašal drugič z gromčim glasom:

„Peregrin, hočeš biti krščen?“

Tepinka je zacapetnila z obema nogama, obdržala Otepeka samo na levisi, z desnico zamahnila odločno in se postavila gospodu po robu s ponovnim sikajočim:

„Loz mora biti, saj je zakonski!“

G. župnik je že prijel za vrček s krsno vodo, in vprašal v tretje:

„Peregrin, hočeš biti krščen?“

Sedaj pa se je zgodilo v farni cerkvi sv. Miklavža nekaj, kar se ni doslej in se menda tudi ne bo. Tepinka je z vso naglico pokrila za krsni odkritega otroka, se zavrtela na peti in hajdi proti vrčkom med zatručilom:

„Če ne bo Loz, pa ne bo Peregrin in ne kaj drugega, ampak rajši nič!“

Babura je jezno zaloputnila cerkvena vrata in odbrzela tako srditih korakov, da se jej je kadilo izpod zapetkov, ko je hitela od farne cerkve proti na dvoje predelani bajti.

Gospod župnik pa je ostal nekaj trenutkov kot pribit pri krsnem kamnu, niti verjeti ni mogel, da se mu je uprlo starikavo bable in odneslo otroka iz cerkve brez zakramenta sv. krsta. Ko pa Tepinove tetke le ni bilo nazaj, je uvidel tudi gospod župnik, da je Nežin upor de stvo in da se babura res ne bo vrnila v svoji srboritosti. Gospod fajmošter se ni niti razburil toliko, kakor je bilo pričakovati pri tako drznem ženskem uporu, kajti tolažila ga je zavest: S Tepinko se bova še že srečala pred krsnim kamnom, kajti otrok mora biti krščen, ker to zahtevata cerkvena in svetna oblast.

Tepinka je dospela v svojo bajto z nekrščenim Otepom, položila nedolžnega pogančka na svojo postelj, jeza in zakrknjena trdovratnost ste jej spuhliče že na povratku, stožilo se jej je na stara leta prav do debelih solz, ki so jej držale po starikavo velem licu in kapljale v krilo. Cmerigala se je Tepinova teta, a ne s kesanja, ampak ker ni znala izhoda iz z onetne zadeve o Otepevem pogančku, katerega bo začela vlačiti preko grebena zob cela fara že koj v najnežnejši nedolžnosti. Neža je zavrla po temeljtem toku solz zatvornico ženske samoobrane, se useknila na dolgo in na vsako nosnico posebej, si podprla glavo v zamišljenosti: ukane in prevare so jej začele tekati po njeni lisičji glavi.

Nekaj je pogruntala Tepinka, ker se je po temeljitem prevdanku nasmehnila in menila sama pri sebi: Ne boš nam vsilil onega Peregrina, ampak — Loz bo, če tudi si ti dušni gospod cele fare in jaz samo bajtarska Tepinka.

Nekak izraz notranjega zadovolja se je razlil po Nežinem objokanem obrazu, ni se vrnila proti vaški cerkvi, ampak v drugi predelek svoje bajte, kjer ste imeli dolgo posvetovanje z materjo malega pogančka — Otepevo Zeiko.

Zaključek Otepkovega izjalovljenega krsta je bil pač ta, da so molčali o celi zadevi g. župnik, Otepevi in Tepinovi.

Rajni duhovni gospod naše fare je čakal od dne do dne na Tepinko, da bi se znesel nad njo in jej vsilil Peregrina, a njegovo čakanje je bilo zaman. Pretekli so celi tedni, Tepinke ni bilo pred krsni kamnu in naj si je pobrskaval gospod župnik po vseh kotih svoje duhovniške glave: Kaj bo neki z Otepevim pogančkom, ker ga ni in ni pod zakramentalnim oblivom?

Večtedensko poganstvo mladega Otepa je bila gctovo velevažna in originalna zadeva za celo našo župnijo, a je ostala prikrita javnosti nekaj tednov vsled skrbne molčečnosti obeh pri podaljševanju poganstva prizadetih in zavozljanih strank.

Dobre tri tedne po pobegu tete Neže izpred farnega krsnega kamna s pogančkom Otepom se je vodu v Tepinovi sosedščini gruntarju Farčnika sedmorojenček. Kdo drugi nego naša Neža ga je prva dobila v naročje in se mu nasmehnila praznično veselo, ko mu je ugotovila Adamovo pokolenje. Imovito gruntarski Farčnikovi so naprosili ugledno že hišno barto, ki je prikinila na Nežin nasvet, češ, sedmorojeni Farčnik bo tudi zadnji iz tega že itak blagoslovljenega zakona, radi tega bi naj bil krščen za Lojzeka, katerega še nimajo v družini.

Lojzek bo, so se zedinili pri Farčnikovi, in s tem sklepom sta se podali botra in teta Neža k farni na krsni. Pot ju je peljal mimo Tepinkine bajte, kjer je začel otrok vekati, da je bilo joj.

„Čakaj, botra“, je menila Neža, „bom stopila v bajto, otroka previla in potem pa do fare.“

Botra je seve radevoljno potrpejala pred sajasto kočuro, v kateri je previjala Tepinka kričača precej dolgo. Ko sta pa stopali ena za drugo proti sv. Miklavžu, dobro zakriti otrok res ni več vokal, ker je bil na sveže previt.

Gospod župnik je sprejel imovito ugledno farmanco botro s podajo roke. Pri pogledu na Tepinko je sicer malo gubančil čelo, a rekel ni nič drugega, nego povprašal po imenu novorojenčka in že so šli v cerkev, da se izvrši krsni obred. Pred krsnim kamnom je šlo vse v redu, mirno in resno dostojanstveno do župnikovega obrednega vprašanja:

„Loz, hočeš biti krščen?“

Botra je odgovorila:

„Da!“

Zraven stoječa Neža pa je pristavila na polslišno:

„Saj je naš.“

Župnik je ošvignil predrzno klepetuljo s strogo karajočim pogledom in ponovil v drugič predpisano vprašanje po želji krsta. Botra je gospodu seve pritrdila, a oglasila se je zopet babica s svojo čudno pr.pombo:

„Saj je naš!“

Gospod krsitelj je bil uverjen, da je čvekavo bable preveč polucknilo iz kozarca, kot je to navada ob priliki krsta, in se ni niti zmenil za tretjo Tepinkino opazko:

„Saj je naš!“

Krščen je bil Lojzek in po kratki molitvi pod nogami sv. Miklavža ste šle botra in babica v farovž na zapisovanje.

Gospod župnik je ponudil botri stol, Tepinka je pa stala z otrokom v babiški ponižnosti pri vratih. Župnik je odprl krsne bukve, namočil pero in ga nastavil na papir s:

„Kedaj ste ga pa dobili?“

Tepinka je vzdihnila na dolgo, mravljinco strahu so jej zagomazeli po hrbtu, hlasičila je z jezikom po zraku, a ni odgovorila na gospodovo vprašanje. Iz nekake trenutne omotice je stregnila Nežo botra z žensko milim:

„No, no, Neža, povej no gospodu, kedaj ravno se je rodil!“

Duhovni gospod je že potresaval v nevolji pero, ko je Tepinka izbreala svoj v cerkvi trikrat ponovljeni:

„Saj je naš.“

„Kaj naš, baba neumna, povej, kedaj je bil rojen?“

„Saj ve-ve-o, gospod“, je jedlalo bable v trepetu, „pred do-dobrimi tre-tremi te-tedni je — je prišel na — na svet naš Lo — lojzek.“

„Kak vaš Lo — lojzek“, je že rohnol gospodin, „saj ti vendar nisi Farčnica, ampak Tepinka.“

Kaj si je hotelo uhogo žensče, zbralo je še vso od strahu preostalo duševno in telesno moč, položilo otroka na mizo pred krsne bukve in razodelo odkrito, da danes ni bil krščen Farčnikov Loz, ampak Otepev že tritedenski poganček. Farčnikov pagan pa počiva v Tepinovi bajti in čaka, če gospod zapovejo, na samega sv. Peregrina.

To se je zgodilo v župnišču sv. Miklavža na Polju na dan, ko je dobil po treh tednih krsno ime sv. Alojzija Otepev tretjerojenec.

Prizor pa, ki se je doigral med že rajnim fajmoštrom in Tepinovo tetko po tej izpovedi, je upravi nepopisljiv in si ga lahko predoči vsak čitatelj teh vrst v svoji zdravi domišljiji.

Toliko je gotova resnica, da je bil vpisan mladi Otepev v krsne bukve kot Loz in ne kot posli Peregrin in da je gos od župnik krščeval še isti dan Farčnikovega Lozeka brez častne straže s svetimi re:mi goljufive Tepinke, ki je ostala v nemilosti pri domačem dušnem pastirju, dokler se ta ni preselil pred njo na kraj, kjer gleda že danes sv. Peregrina in sv. Alojzija.

Tepinkina goljufija s prvim sv. zakramentom je žela ostro obsodbo od strani župnika in poštenih zakonskih Poljancev: trajno priznanje ter pohvalo pa od vseh boter in mater za Otepevom Lozom pri sv. Miklavžu na Polju krščenih nezakoncev, katerim rajni gospod župnik ni več do svoje smrti vsiljeval tuje latinskih svetnikov in jim ni podil izpred krsnega kamna prvih dušnih dobrotnikov-botrov. Tepinkina krsna goljufija pa se je bridko maščevala še po dandanašnjem mnenju vseh poljskih faranov na Otepevom Lozju, kateremu bi bilo veliko bolj pristojalo vsiljeno ime Peregrin, nego pa vtihotapljeni svetec — nedolžni sv. Alojzij.

Tepinkino tihotapstvo z Otepevim krsnom ima za potepa in nebidigatreba na svetu Lozja to dobro, da zvrčajo Poljanci in Sedlarci vso Otepevo brezdelnost, razbojništvo in pritajeno tatvino, ali, da povemo z modernim izrazom: njegov povojni komuni-

zema, ne ločilo na njegovo osebno krivdo in dušno hudočubijo, ampak na goljufijo z njegovim krstom, ki je vodila in bo spremljala do smrti Otepov komunizem. Otepov Lojz je danes komunist v rojstni fari, ker je Tepinka prekanila rajnega dobrega našega gospoda in prišvercala krst in pošteno svetniško ime sv. Alojzija Otepu, ki bi naj bil Peregrin, ker je — kradljivo komunistični potep še danes po prestani

Dr. Leopold Lenard.

Prva srbska narodna skupščina.

Prva srbska narodna skupščina, izvoljena po doletenih predpisih, se je zbrala v Beogradu na dan sv. Andreja, 30. nov. 1858. Ko se je z ustanovitvijo naše države sešla v Beogradu začasna nar. skupščina, so praznovali torej Srbi ravno 60letnico svojega ustavnega življenja. Narodne skupščine so se pa pri Srbih vršile že davno poprej, toda niso bile čisto nič podobne parlamentarnemu zborovanju. Skupščina se je imenoval zbor ljudi, ki so se sešli k skupnemu posvetovanju v kakšni važni zadevi. Ko je leta 1863 Crni Jurij Karadjordje dvignil vstajo zoper Turke, se je zbrala narodna skupščina v Orašcu, ki se je proglasila za glavnega voditelja in je odredila vstajo. Take skupščine so se sestajale pozneje večkrat, ako so nastopile izvanredne okoliščine. Predbivši zanj ni bilo nobenih, kdor je čutil v sebi navdušenje, je vzel puško, pištolo in torbo ter šel zborovati, kričal je, kakor mu je velevalo srce in, ako se mu je zdelo primerno, je v podkrepitev svojih razlogov segel za pas po pištolo. Tudi knez Miloš iz rodbine Obrenovičev, ubijalec in naslednik Crnega Jurija, je skliceval, ako se mu je zdelo, take „narodne skupščine.“ Toda nikari misliti, da je to bilo neke vrste ljudsko zastopstvo, ki je omejevalo samovoljo tega kneza Miloša. Stari hajduk bi take omejitve ne trpel in ljudstvo ni občutilo nobene potrebe po ustavnih svobodah. Bil je samodržec, nepismen, toda odločen in premeten človek, ki je pojmoval svojo kneževino, kakor gospodar svojo družino in gospodarstvo, a ljudstvu je ta „očetovski“, četudi močno robati, pa vendar zdravi in krepki način vlade ugajal. Mož je pri tem razvijal tudi zelo hudomušno šegavost. Uradnik njegove kneževine je stal na istem stališču, kakor njegov osebni sluga in lahko ga je rabil za vsako svojo osebno postrežbo. Ako ga je obšla hudomušna volja, je visokemu uradniku zapovedal, da se je moral vleči na klop in pandurji so mu jih naštel 25 „na kneževo zdravje“, uradnik jih je pa sprejel brez mrmanja. Slavni francoski potopisec Bone Ami, ki je v onih časih prepotoval Balkan in bil osebni prijatelj Milošev, izraža v svojih spisih začudenje, kako udomačena je batina med Srbi in zatrjuje, da tudi najvišji dostojanstvenik države ne smatra za nič nečastnega, dobiti javno porcijo batin in pripogne z največjo ravnodušnostjo svoje telo na javnem kraju, ako je tako kneževa volja. Nekoč je zvedel knez Miloš, da se po krčmah v Beogradu preveč kvartar in arno je dal raztrohantati po mestu, da bo odslej vsakdo, kdor bo kvartal v krčmi, dobil na javnem trgu 40 batin, krčmar pa, kjer se bo to vršilo, bo obešen pred mestnimi vrati. Ta policijska odredba je najbrže tudi pomagala, vsaj za nekaj časa. Pri takih razmerah seveda tudi „narodna skupščina“ ni mogla imeti velike in svobodne besede. Vrhovni knez je sklical, ako se mu je zdelo, nahiške kneze in odličnejše duhovnike ter druge uglednejše osebe, k posvetovanju, da so tako njegovi ukrepi bili bolj znani med ljudstvom in so se lažje izvršili. Pozneje je dovolil pristop tudi uglednejšim kmetom in proti koncu njegove vladave so tudi občine smele pošiljati svoje zastopnike. —

Taka skupščina se je zbirala brez vsake ustave in postave, bila je predvsem zborovanje načelnikov ljudstva in odličnejših mož, sešli so se, kakor so hoteli, oziroma kakor je bilo všeč knezu. Po odstopu kneza Miloša so se tekem 20 let vršile samo tri narodne skupščine, ki so pa imele izključno revolucionarni značaj. Zborovalo se je pod milim nebom, prišel je, kdor je bil jezen in je hotel iztresti svojo jezo, na dobrem konju in s puško v roki. Govorov ni bilo nobenih, ampak samo vzkliki, poslovnika ni bilo treba nobenega, zapisnikov in tajnikov seveda tudi ne. Tako zborovanje je zamogel obvladati samo, kdor je bil velik demagog, tak človek je pa tudi lahko obračal družal, kakor je hotel. Prva se je vršila leta 1842 v bojnem taboru vojvode Vučiča in ta je pregnala Obrenoviče; druga se je sešla leta 1843 in je proglasila za kneza sina Crnega Jurija, Aleksandra Karadjordjeviča. Tretja je bila sklicana leta 1848 povodom prepira med vojvodom Vučičem in vlado. Skupščina je bila sklicana, da pomore vladi izpodnesti nemirnega in vedno upornega vojvodo. Zgodilo se je pa drugače. Mnogoštevilna množica, ki se je sešla od vseh krajev in je bila po olnoma brez vsake discipline in brez vsakega širšega obzorja, je morala podleči onemu, ki je bil najboljši hujskač, in to je bil stari Vučič. Stvarne razprave so bile seveda nemožne, zaleglo je samo hujska oče kričanje, in v tem mu ni bil nikdo kos. Pred leti je vrgel na ta način Obrenoviče. Treba je bilo nekoliko povišati davek, ki je bil že itak majhen in se že 20 let ni zvišal. Med tem so pa nastale nove potrebe, treba je bilo urediti sodnije, policije, ustanavljati šole, delati ceste in mostove, same stvari, katerih prej v Srbiji ni bilo. — Vojvoda Vučič zasede konja, v stari srbski narodni noči, s polnim orožjem, ter razvija kratko in jedrnat svoj program: Nobenih davkov, nobene sodnije, nobenih šol itd. Vlada je hotela davek povišati za 1

vojni, tako govori staro in mlado po fari sv. Miklaža na Polju.

Te vrste pa sem zaupal javnosti za Božič po končanih volitvah radi tega, da bo znala, da Obrenovičani nismo samo posebneži pri volitvah in v politiki, ampak že koj pri prvem zakramentu sv. krsta.

goldinar od posamezne glave, kar ni bilo mnogo, a Vučičev program je pa bil: „S puško za hruško in v levo cizol!“ — to se pravi: Kdor zahteva novi davek, stopi s puško za hruško in vstrelj ga v levo stran. S takim programom je zmagal Vučič l. 1842, s podobnimi sredstvi je obvladal tudi skupščino leta 1847 in prisilil kneza Aleksandra Karadjordjeviča in njegovo vlado, da se je uklonila in sprejela vse njegove pogoje.

Za časa kneza Aleksandra je vladala Srbijo oligarhija maloštevilnih velikašev, ki so tvorili takozvani državni svet. Knez in ljudstvo so bili napram petnajstotni mož, ki so se za celo življenje postavili v to čast in sami imenovali nove člane, namesto umrlih, popolnoma brez moči. Toda razmere so se razvijale tako slabo, da ni moglo več iti dalje po stari poti. Nastal je prepir med svetom in med knezom, a tudi razmere v državi so postale nevdružne. Odločilo se je torej, da zopet skličejo narodno skupščino, a sedaj so prvič tudi izdelali načrt za volitve in za slovanje, hoteli preprečiti, da ne bi se zopet spremenila v burno ljudsko zborovanje, ki bi se dalo voditi od najboljšega hujskača.

Poslanci so bili dvojne vrste, po volitvah in po službi. Po svoji službi so spadali v skupščino predstojniki sodnij, okrožni načelniki, župan Beograda, zastopnik duhovščine iz vsakega okrožja eden in zastopniki samostanov. Drugi so bili izvoljeni in sicer v mestih neposredno, na deželi pa posredno. S pomočjo uradnikov in duhovščine je upala vlada dobiti v skupščini za-se ugodneše razpoloženje. Na 500 davčnih glav se je volil eden poslanec, vseh voljenih poslancev bi moralo biti 376, k temu je prišlo še 63 zastopnikov po poklicu. Stevilo za one razmere zelo visoko. Svetniki, uradniki, duhovniki in menihi so bili od volitve izključeni. Ta določba se je sprejela radi tega, da bi stari Vučič, ki je bil predsednik državnega sveta in torej kot tak uradnik, ne mogel priti v skupščino in narediti iz nje revolucionarnega ljudskega zborovanja, kakor je bilo pred 10 leti, a tudi zato, da bi razni mladi izobraženci, ki so študirali v tujini in sedaj zavzemali mesta po različnih uradih, ne mogli mešati starokopitnih glav s preveč naprednimi nazori. Toda za tajnike je lahko skupščina vzela tudi neposlance, v poštev so prišli predvsem mladi izobraženci, ki so študirali v tujini ter se vrnili domov z liberalnimi nazori. Tako je postala prva narodna skupščina predmet demagogije mladih, v tujem revolucionarnem duhu vzgojenih liberalcev, kakor so jo nekoč obvladovali Vučič in drugi demagogi starega kalibra.

Pravice skupščine so bile zelo omejene. Smela je izreči knezu in vladi svoje želje ter povedati, kaj misli o predmetih, katere bi ji vlada predložila. Vsaka zakonodajna in kontrolna oblast je bila popolnoma izključena.

Slednjič je prišel zgodovinski dan, ko se je sestala prva zakonito urejena narodna skupščina srbska, na dan sv. Andreja, dne 30. novembra 1858. — Narodni zastopniki so prihajali v Beograd v gručah, iz vsakega okraja zase, na konjih in z orožjem, pod vodstvom svojih načelnikov — izgledali so, kakor opeva narodna pesem prihod hajduške čete. Najbolj junaško so izgledali narodni zastopniki iz Užice, katere opisuje tajnik skupščine Grujić tako-le: „Na besnem žrebcu jaše naprej Milivoje Jovanović, načelnik užički, srebrna jabolka od pištol za pasom se belijo kakor mleko, a konju po boku bije sablja s srebrom okovana. Za njim dirja prota (župnik) Gavričo, prekrasne postave človek, in Kaljevič, velika in strašna postava, potem pa po dva in dva poslanci, gorastni ljudje, na ljutih konjih in vsi kakor za ženitovanje oblečeni, a vsi oboroženi, kakor da gredo na vojsko.“ Doslej je vladal v Srbiji popolni absolutizem, knez in državni svet sta upravljala, kakor se jima je ljubilo, sedaj ima prvič priti ljudstvo do besede, a to ljudstvo prihaja na lepih konjih, v polnem orožju — dvignjene glave, kakor zmagovalec.

Skupščina se je sestala in zborovala čisto drugače, kakor so nameravali činitelji, ki so jo sklicali. Ministrski predsednik Ilija Garašanin je hotel z nje pomočjo vreči kneza, katerega je osebno sovražil, stari vojvoda Vučič je hotel še enkrat zažareti v demagoškem sijaju, mladi liberalci so jo hoteli izrabiti, da izvojujejo neke liberalne reforme po evropskem uzoru, v skupščino je prišlo mnogo starih pristašev Obrenovičev, katerih volitev je podpirala vlada, da delajo opozicijo proti knezu. Skupščina je postala — plen intrigantov, ki so hoteli vreči kneza, moža, ki je bil najmanj kriv na slabem stanju države in proti kateremu je bilo najmanj nevolje med ljudstvom. Narodna skupščina se je dala nahujskati in je vrgla kneza, končala se je pa, kakor so povzročitelji revolucije na manj pričakovali, da je zopet zasedel prestol stari Miloš Obrenovič, absolutni gospodar in — milostni delilec batin.

Januš Golec.

Ambrozijanci.

(Doživljaj iz vojne.)

Nikomur na svetu se ni v mirnih časih toliko zabičavalo: Ne kradi! kot ravno vojaku. Koliko in kake sadove je rodila vojaška vzgoja poštenosti, je nam več kot dovolj dokazala doba svetovne vojne.

Odkar je sam Bog pisal s svojim prstom v kamen na Sinajski gori: Ne kradi! pa do danes se ni in se menda tudi ne bo toliko grašilo proti 7. božji zapovedi, nego se je ravno v skozinsko nepoštenih letih vojne. Danes se niti približno ne da izračunati, kdo vse je stegal predolge tatinske prste po tuji lastnini in kaj vse se je spokradlo ne ravno iz potrebe, ampak samo da se je izmikalo ter ropalo iz nekake navade, ki je postala pri vojaštvu tekem vojne že lahko rečemo druga vtelesena tatinska prav.

Tatinsko grešna plat našega staroavstrijskega vojaštva se je pokazala s svojimi debeločrtnimi marogami koj v začetku vojne pri vstopu na gališka tla.

Ravno jaz sem imel srečo ali smolo, da so me porinili k tržaškemu polku št. 97, ki je dosegel vrhunec slave glede krivega in po vsej postavi prepovedanega pojmovanja med razločkom: To je moje, a to pa tvoje!

Nas tržaške bojovnike so pred pohodom v prvo bitko nastanili v gališki vasi Cucolovce krog gradu kneza Ljubomirskega. Dobri knez Ljubomirski je že menda slutil, da mu bodo gostovali poštenjakoviči iz Trsta, pa je tudi tako skrbno pospremil grad in njegovo okolico, da nam je prepustil v stan samo gole stene brez bilke slame.

Še onega mokrega večera, ko smo dospeli v ta grad, se je javil našemu polkovniku šofer iz grada, in prosil gospoda, naj zastraži grajski čebelnjak, ki je kneževi milosti posebno pri srcu in ga je naročil čuvati kot očesno punčico. Naš g. oberst je bil tedaj še poštenjak, ki je dal nekaj na svoje ter polka dobric ime, pa tudi sam Dunaj posvečujoča milost kneza Ljubomirskega mu ni bila neznana, radi tega je sklical častniški posvet: Koga odločiti za stražarja čebelnjaka?

Gospoda pri našem štabu si je bila kmalu edina, da je tržaški Lahon tatinska nepoštenost, ki pa zna tudi skriti in pravočasno utajiti rabo svojih predoljih prstov; iz tega razloga pač ni za paznika — kneževoga čebelnjaka. Stražarski posvet se je koncu konca zedinil, ker so pri polku tudi ljudje češke narodnosti, to je bila naša polkovna muzika, naj se odkažejo tej v stan gospodarski prostori krog čebelnjaka z naročilom, da čuvajo in pazijo na ljubeče kneževe milosti čebele in njih sladko imetje — med. Naša godba je dobila povelje zasedi prostore krog res čebelne čebelnjaka in stražiti punčico kneževe milosti — čebele in med.

V gradišču kneza Ljubomirskega smo bivali, kakor sem že davno opisal v „Vojnih spominih“, od 11. do 18. avgusta 1914. Na 18. avgusta prvega vojnega leta smo praznovali rojstni dan rajnega cesarja Franca Jožefa s službo božjo na prostem in parada, potem pa se je začel pohod v prvo bitko.

Ravno v noči od 17. na 18. avgusta pa je nekdo prevrnil malodane vse panje kneževe milosti, prepodil kneževe očesne punčice in si prilastil na nepošten način med. Tako je šofer javil ono jutro 18. 8. našemu gospodu oberstu na potu, ko smo jezdili na travnik k službi božji in k zadnji paradi. Polkovnik je zagotovil šoferju najstrožjo preiskavo glede krivecev in obrzeli smo na prostor proslave rojstnega dne rajnega Franca Jožefa. Pred šotorom, ki je bil postavljen za bogoslužje, smo poskakali raz konj, g. polkovnik se je podal na pregled polka, jaz pa sem se oblačil za daritev sv. maše. Oltar je bil pripravljen, jaz oblečen, častniki in moštvo zbrano krog šotora in stopil sem pred šotor, da spregovorim nekaj besed v proslavo dneva.

Slučajno sem se pa ozrl, predno sem odprl usta, na levo, k'ar mi je obtičal pogled na naših muzikantih. Z bliskavico sem segel po robec za pas, si zamašil usta, sicer bi bil prasnil v glasen krohot v pričo častniškega zbora in moštva...

Naši pihachi so vam bili vsi zabruhlo zatečeni v obraz, da, nekateri sploh niti gledati niso mogli, ustnice pa so jim bile bolj zabrekle kot afrikanski črncem — od ponočnih pikov čebel, katere so čuvali kot knežovo očesno punčico do zadnjega večera našega bivanja na dvoru kneza Ljubomirskega. Smeš me je lomil, da sem ga prikrival s prisiljenim kašljem, kot bi se mi bilo zaletelo pred „navdušenostjo“ besed... pred menoj pa je godrnjal g. oberst svojemu pribočniku:

„Prokleti Ambrozijanci, še kurata so nam zmešali!“

Pa pogoltnil sem smeš, opravil govor in začel s sv. opravilom. Komaj so mi buknili na uho prvi le bol slabotni zvoki godal, me je začel zopet lomiti smeš, da sem krehal pokasljevale kot v najhujši zimi. Bili so mi pač vedno pred očmi oni prestrašeni, zabreklo otekli obrazi muzikantov, ki sedaj le z največjo težavo potiska o sapo v godala v zavesti, da so v javen posmeh celemu polku. Ko sem se tako za silo obrnil pri „Dominus vobiscum“, pa mi je oberst zaarmiral rod nos svoi:

„Prokleti Ambrozijanci!“

Sam Bog mi ne štej v greh, da ni bila moja prva sv. daritev na odtih galiških tleh bolj resno dostojanstvena, pa menda bi se bilo tozadevno godilo vsakemu mlademu duhovniku enako meni, ako bi mu godli pri sv. daritvi očitno razkrinkani tatovi me-

da in bi jih kdo v jedrmer psoval s: prokletimi Ambrozijanci, katere psovke pa ravno tedaj še niti razumel nisem.

Po službi božji je bila parada in defilacija celega polka med prisiljenim piskom naših muzikantov, katerim je pognal polkovnik v obraz po odhodu svojega polka:

„Čakajte, kanalje, vi prokleti Ambrozijanci!“

Ko smo jezdili s paradnega travnika in je naš oberst stresal v srboriti nevolji svojo poveljniško gavo med zaklinjanjem na Ambrozijance, sem se ga vendar drznil vprašati: Zakaj da bi bili tatovi čebel Ambrozijanci?

Gospod oberst je nategnil vajeti svojemu konju, postal, uprl svoj pogled v mene in mi zabrusil:

„Duhovnik ste, pa še tega ne veste, da je sv. Ambrož patron čebelarjev? Ker so pa te gadine, od muzikantov kradle med, mar jim li hočem reči, da so — sveti Ambrozijanci?“

Jaz sem se sicer čudil g. polkovniku in njegovem sklepanju od sv. Ambroža kot patrona čebelarjev pa na tatove čebel — proklete Ambrozijance, ga tudi nisem več dražil z izpraševanjem, sicer li še bil pognal meni v obraz peklenško zlorabljenega Ambrozijanca.

Naši muzikanti, če še žive kateri, pa še danes lahko hvalijo samega Boga in sv. Ambroža, da smo marali koj po povratku od parade na prvi vojni pohod, sicer bi si bili okusili privezani na drevesih, kaj se pravi: tatinsko zlorabiti oberstovo zaupanje v češko poštenost.

Cela zadeva s tatvino čebel v gradu kneževe milosti Ljubomirskega je imela za pozneje le samo to posledico, da naši godci odslej niso bili več pri polku muzika, ampak — Ambrozijanci, kar se je glasilo za marsikoga, kateremu ni bila znana kraja čebela, še bolj glasbeno umetniško, nego pa vsakdanjemetiški izraz — muzikanti.

Tej ravnokar omenjeni prvi, očitno dokazani ter javno osmešeni tatvini jih je še sledilo pri našem polku nebroj vseh vrst ter kakovosti, vendar pa jih tokrat ne bom osveževal na papirju, ampak naj omenim le še eno, ki se je primerila za mojega bivanja pri polku s čebelami, medom in na nasvet naših Ambrozijancev.

V onem strašnem gozdu za selom Volčja dolna v tretji bitki krog Novega Mjasta novembra 1. 1914 je bilo, ko je naše častništvo in moštvo cepalo ter umiralo pod ledeno smrtno roko kolere. Ta nezabno grozna kolera nas je tedaj zdesetovala vsled pomanjkanja ter ničredne hrane in vedno megličasto mokrotnega vremena. Saj smo bili 14 dni tako zapušeni in odrezani od prehrane, da smo se preživljali s pičlim krompirjem in še ta dar božji smo uživali le na pol semarjenega na mlakuži brez soli.

Se le po večdnevem stradanju in bogzna kako številnimi smrtnimi padci pod zamahljaji kolere so nam vendar začeli donašati nekaj juhe, mesa, ruma in čaja — a brez sladkorja, ker so se izgovarjali tedajni polkovni tatovi pri trenu, da je čaj brez sladkorja najboljši, od Rusov preizkušeno zdravilno sredstvo zoper kolero. Pa naj bo, kakor hoče, meni in mojim tovarišem je bil pač čaj brez sladkorja — prazna voda in nič drugega. Ker le ni bilo sladkorja od nikoder, smo začeli ugibati, na kak način bi si mi vendarle osladili za one čase kolere življenjsko-potrebno čajno pijačo. Ko smo tako pretuhtovali v samotni gozdni grabi še danes preče vprašanje nabave sladkorja, so nam pomagali s svojim nasvetom naši Ambrozijanci, ki so bili tedaj pri polku udinjeni kot sanitejci in smo mi častniki v dobi največje bede delili z moštvo nevarnost, pičlo hrano in be-raško podzemeljsko streho.

Ti naši Ambrozijanci so nam dali pameten nasvet, češ, saj je skoro tik nad nami na vrhu skoraj ob robu gozda pristava Antonufka, ki sicer leži med našo in rusko fronto, a so oni tik nje bolj v grabi izsledili v dobi našega enonočnega bivanja na pristavi velik čebelnjak, od katerega vsebine so še prepustili dobro polovico nadaljni vojni usodi.

Rusi še niso bili od tedaj na pristavi, od nas tudi nikdo, torej se mora hraniti dobro založeni čebelnjak kljub novembu vsaj polovico medu.

Ambrozijanski nasvet za one čase obnege pomanjkanja res ni bil napačen in vreden, da se ga vzame temeljito pod vsestranski pretres. Začeli smo vojni posvet, katerega so se udeleževali od obersta,

ki je že bil davno odpustil muzikantom prvotno proklete ambrozijanstvo, vsi častniki in moštvo iz najbližje naše okolice s pretkanimi Ambrozijanci vred. Dognali smo na posvetu, da so novemberske noči v naši okolici neprodorno meglene, m rne od strani sovražnika, naša fronta nima žičnih ovir, pristava je blizu in se je do nje lahko nevidno priplaziti po grabi za gozdom, ki je vodila po zagotovilu Ambrozijancev naravnost pred za nas rešilni čebelnjak. Zaključek našega temeljitega vojnega posveta je bil sklep: še nočejšnje noč odpošljemo do čebelnjaka patroljo 2 korajžnih mož, ki naj dožene dohod, stanje in vsebino čebelnjaka. Sam g. oberst, nekdanji nasprotnik ambrozijanstva, je obljubil srebrni kolajni prostovoljnima patroljerjema, ki sta se takoj ponudila na pohod, sicer ne iz vrst plahih Ambrozijancev, ampak očnega moštva. Odpustili smo ju koj po padlem zagrinjalu nočne teme v noč po grabi in z natančnimi navodili.

Možaka-junaka sta se izgubila v nočno tišino po grabi navzgor eden za drugim; mi pa smo prisluškovali v gozdu med strahom in trepetom: ali se vrneta in s kakim poročilom? Spominjam se, še zdaj po letih za tem dogodkom, da med odsotnostjo naših poizvedovalcev nismo med seboj običajno čebeljali, — ampak smo molče zrl pred se podprtih glav, v katerih se je živo gibala domišljija in se udinjala namišljenemu užitku zdravilne sladkosti nam življenjsko potrebnega medu . . .

Ni trpelo baš dolgo, že smo lahko hušnili kot namah vsi proti patroljerjema, katerih radostni pozdrav nam je svedočil, da njun pohod ni bil zaman. Opisala sta nam, da je dohod do čebelnjaka brez najmanjše nevarnosti, na celi pristavi ni žive duše, po čebelnjaku vse prevrnjeno, samo zunaj čebelnjaka še stoji na podstavkih kakih 5 visokih panjev-slamnatih pletenjač, od katerih so 4 precej lahke, 1 pa je tako težka, da sta jo dva komaj za silo dvignila za leseno dno s podstavka. Na kak prenos tega pravce-tega medenega koša ni niti misliti brez nosal in brez 8 krepkih moških rok.

To si lahko predstavljate, kako veselje je zaplapolalo po naših že skoro otrplih žilah, ko smo zaaali to preveselo vest, da bomo še nočej pili s pristnim medom oslajen čaj. Za one 4 lahke čebelne koše se niti zmenili nismo; hoteli smo imeti kar ono težo medu, za katere prenos je treba nosal in osmeriti moških rok. Vse one lahke panjčice smo si namenili za pozneje, za nočoj bi nam naj zadostil in pogasil sladkosnedno poželjivost kar najtežji koš lepega medu.

Za prenos čebelnega koša so se oglašale cele desetorice moštva, vendar je tozadevno odredil naš gospod polkovnik, da gredo z nosili po med: že dva ravnokar došla patrolerja, ki poznata pot in dva najboljša možata Ambrozijanca, v čegar glavah se je ravno rodila rešilna misel ambrozijanstva.

Nosala pod rame in že je objela noč naše odposlanca v obljubljeni kotiček čebelnjaka, kjer se je tedaj v splošni bedi in smrtni koleri cedil in precejal med kar v celem košu.

Mi, ki smo ostali v grabi in čakali na nosilce medu, tokrat nismo zagrebali svojih glav v pesti med strahopetno negotovim čakanjem, ampak smo poslali celi oddelek ljudi v zgornji konec grabe, kjer je bila boljša voda, dva pionirja sta izdelovala leseni žleb, v katerega smo hoteli natrositi smodnika in ga potem po prižigu poriniti v koš, da ootimo sicer od zime že itak omamljene čebele, a vendar, da nas ne bi vkljub zimski oslabelosti vendarle opikale kot svojčas Ambrozijance v oni noči od 17. na 18. avgusta leta 1914. Ker nismo imeli pri rokah smodnika in bi nam odpiranje patron in iztresavanje smodnika ugrabilo preveč časa, so odbrzeli možje v bližino k artileriji, da nam da kake tri prgišča smodnika.

Vse je bilo pripravljeno: čebri vode za kuho čaja, leseni žlebek izdolben in smodnik koj pri rokah, ko so prisopihali naši štirje odposlanca iz obljubljene dežele tolikanj zaželjenega, pa tudi tolikanj potrebnega medu. Vsi štirje reveži so nosili sklonjenih postav, v potu svojega obraza z vrvjo na nosala dobro navezan težki čebelni koš, ki je bil pa tako visok kot srednjevelik človek, obsežen nad 1 m in razdeljen na več nadstropij, kakor jih je bilo videti samo po Galiciji in Rusko-Poljskem, kjer je čebelarja že od nekdanj na vrhuncu. Nosači so postavili nosala na tla pred samega g. obersta, ki jih je med pohvalo potrepal po ramah, jim zagotavljal z medom oslajen čaj in srebrne hrabrostne kolajne. G. polkovnik je nato lastnoročno prejel za ročaja nosal, jih privzdignil samo za dober pedenj in izjavil, da bo dal koš čistega medu nad 50 kg.

Pionirji so med tem časom odvezali koš, ga položili na tla in dognali, da ima 3 nadstropja, ker ima 3 izhodišča za čebele. Sklenili smo podpaliti s smodnikom najprej zgornje nadstropje, nato srednje in nazadnje spodnje, ker v nasprotnem slučaju bi preveč razdražili živalice prvega in drugega nadstropja.

Kar trlo se nas je krog medenega koša, ko je trosil pionirski narednik smodnik na žlebek, ga nastavil na prav zgornjo odprtino, zažgal, hitro porinil v koš in zamašil luknjo. Zablislilo se je, čuti je bilo sikasti užig smodnika, ogromni koš se je z neverjetno silo zmajal, prevrnil po tleh . . . dno na košu je odjenjalo — iz koša pa se je prikotatila obsežna postava — ruskega vojaka, ki se je oprijemal za prsa, mahal z rokama in lovil sapo, katero mu je ustavil in zaprl plin in dim smodnika . . .

Kot bi bila urezala v našo sredino 30.5centim. granata, taka tišina je nastala — izbulili smo vsi že oveseljene oči — saj ni nikdo verjel, da gledamo dejstvo, ampak, da nas je presleplil sam ta rogati bog-nasvaruj . . .

Toliko se spominjam, da je prvi prekinil trenutno začarano tišino nek tržaški Lahon s svojim: „O vai, malora!“

Spogledali smo se na ta laški vzklik in polkovni pribočnik je pokazal na sapo lovečega Rusa z že streznjeno pripombo:

„To je naš prvi ujetnik, katerega pa so morali prinesiti štirje na nosalah v vjetništvo.“

To za nas upravičeno sramotilno pripombo je pospremil od jedne strani krohot, od druge krhke laške kletvice, g. oberst je dodjal svoj: Prokleti Ambrozijanci!

Naš medeni ujetnik v ruski uniformi si je ope-mogel, da si očrnel v obraz od smodnika, še ono noč za sapo, a spal do drugega dne. Se le drugi dan je on ravnokar bedasto gledal in budal v nas kot mi minulo noč v njega, ko se je skotalil iz panja mesto mrtvih čebel in cedečega medu. Na naše prijazno prigovarjanje se je s časom toliko zavedel, da je še na zemlji in nam je pojasnil celi smešni slučaj na čisto enostaven način:

Rusi so vzdrževali brez naše vednosti na pristavi osobito po noči svojo poljsko predstražo. Ruski vojaki so seveda tudi začeli stikati po že sicer pogoreli pristavi in iztaknili klet, ki je hranila še precej medu (alkoholne pijače) in vodke (žganja). Vest o tem veselem odkritju na sicer po požaru uničeni Antonufki se je raznesla med ruskim moštvom, ki se je javljalo sicer proti svoji navadi, a radi pijače prostovoljno na predstražo v pristavo. Tako je prišel tudi naš ujetnik v mraku onega dne na stražo v pristavo. Da čuva in pazi na varnost tovarišev, ki so poprvali v klet, so njemu dali čutaro vodke in ga odposlali na stražni ogled pred čebelnjak, kamor edino je vodil človeku dostopni dohod od naše, sovražne strani. Rus je res nekaj časa budal v temo, lučkal po malem vodko in mraz ga je pretresaval na prostem pod milim nebom v novemberski noči tik pred galiskim čebelnjakom. Bolj ko je pil, bolj ga je trosil mraz, stopil je malo od porušenega čebelnjaka in trčil prav ob ta-le koš. Po trku ob koš se mu je rodila pametna misel ter sklep, kateremu je sledilo dejanje: Rus je pometal one predale iz koša in se skotal v panj, s trdnim namenom, da bo opazoval skozi panjeve odprtine našo fronto in bo ob enem zavarovan proti zimi. Nekaj časa je res škilil skozi luknjice v noč, pa pocukaval vodko, katere že ni bil okusil tako dolgo. Brezdelno budanje v temno noč je rodilo vedno nove pocuke iz čutarke, požirki pijanost, pijanost pa zaspanost in ujetništvo.

To je bila povest ujetega Rusa, katere vsebino smo raztolmačili oberstu, ki je dal duška svojemu ponočnemu razočaranju z glasno očitim:

„Prokleti Ambrozijanci!“

Naši Ambrozijanci so mesto sladkega čaja in srebrnih kolajn prejeli v nagrado za svojo ponovno ambrozijanstvo ujetega Rusa in ga odvedli na divizijo, kjer so jim povedali, da je ta Rus prvi, katerega je s pričami potrjeno vjel 97. pešpolk.

Ambrozijanski junaki pa so seve zamočali pri diviziji, da smo si Rusa prinesli na nosalih in v košu v vjetništvo brez vsakega nasilnega dejanja. Ali je Rus tudi molčal o našem ambrozijanskem junastvu, tega pa še do danes ne vem.

Muzikanti pa so ostali pri 97. pešpolku Ambrozijanci do razsula Avstrije.

Vesele Božične praznike in srečno Novo leto želi svojim naročnikom, dopisnikom in prijateljem

uredništvo in upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ in „Straže“.

